

BOERENZWALUW

JOURNAAL

FRIESLAND

2014

Foto © Bert Ruiter.

Jonge boerenzwaluwen maken een lange en gevaarlijke reis naar hun overwintergebieden in Afrika.

Een uitgave van ringer R24 / Jan de Jong uit Joure (Friesland).

Verbonden aan Vogeltrekstation Wageningen (www.vogeltrekstation.nl).

Onderdeel van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW).

Correspondentie adres ringer; Elias Annes Borgerstraat 66 8501 NG Joure. Tel 0513-414788.

Email j.d.jongringer403@home.nl Blog <http://blog.seniorennet.be/frieslandnatuurnieuws>

Het Copyright van de Fotos en pentekeningen in dit Journaal berust bij de tekenaar en de fotografen.

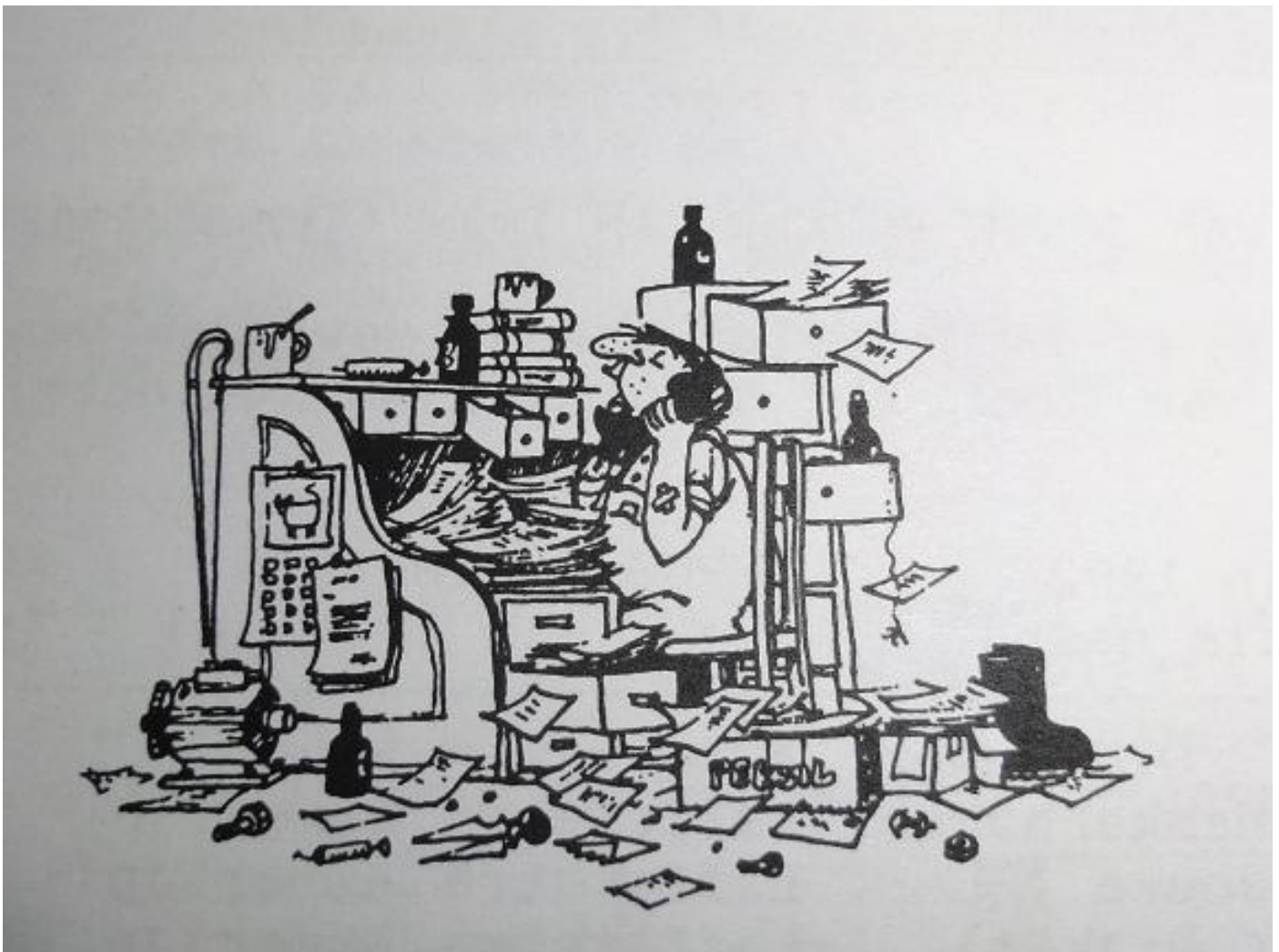
Dit is een overzicht van de ring activiteiten van Ringer R24 die in 2014 in Friesland zijn uitgevoerd o.a. ten bate van het RAS project Boerenzwaluw van het Vogeltrekstation Wageningen. Overname van (ring)gegevens niet toegestaan zonder toestemming van de auteur en het Vogeltrekstation.

Inhoudsopgave.

1. Voorwoord	4-5
2. Eigen onderzoek in Friesland	5-46
2.1. Vangsttotalen in 2014	5-6
2.2. Terugmeldingen en eigen terugvangsten	6-14
2.2.1. Grou	6-7
2.2.2. Hempens	7
2.2.3. Kortehemmen	8
2.2.4. Lippenhuizen	8
2.2.5. Terwispel	8-13
2.2.6. Warga	13-14
2.2.7. Warns	14
2.3. Aantekeningen van de eigen ringplekken	15-33
2.3.1. Broek	15
2.3.2. Goingarijp	15
2.3.3. Grou	15-17
2.3.4. Heerenveen	17
2.3.5. Kortehemmen	17-19
2.3.6. Lippenhuizen	19
2.3.7. Luinjeberd	19
2.3.8. Oldeouwer	19
2.3.9. Rotstergaast	19
2.3.10. Snikzwaag	19
2.3.11. Terband	19-20
2.3.12. Terwispel	20-30
2.3.13. Vegelinsoord	30
2.3.14. Warga	31-32
2.3.15. Warns	32-33
2.4. Sticker onderzoek bij de boerenzwaluw	33-35
2.5. Aantekeningen boerenzwaluw staartpennen	36-45
3. Wie onderzoeken er meer boerenzwaluwen in Friesland?	46-48
3.1. Waar zijn in 2014 in Friesland boerenzwaluwen geringd.	46
3.1.1. Ringgroep Menork, omgeving Langezwaag	48
3.1.2. Vogelringers Tseard en Derick Hiemstra, omgeving Surhuisterveen	48
3.1.3. Vogelringgroep Burgumermar (Eastermar), omgeving Oostermeer	48
3.1.4. Ype en Trijntje Albada in omgeving Laaxum	48
4. Vroege en late meldingen uit de provincie Friesland	48-51
4.1. Vroege meldingen	49
4.2. Late waarnemingen	50-51

5. Boerenzwaluw uit Friesland vestigt nieuw Europees record.	52-53
6. Nieuwe onderzoeksvragen	53
7. Sponsor plan	53
8 Dankwoord en slot	54

Zo ging dat in vroeger dagen.

Ergens in april 1992 is het Boerenzwaluw onderzoek gestart, sinds die tijd zijn er al veel onderzocht.

Hallo, U spreekt met Jan de Jong uit Joure.

Boerenzwaluwen in de schuur meneer? Hoeveel? Twintig paar! Ik kom deze week eens langs als dat mag. Voor de Nederlandse Ringcentrale in Heteren (nu Wageningen) onderzoeken we boerenzwaluwen in ons land. We willen graag meer weten over de grote van de jongenproductie, de vestiging van jonge vogels, overleving van oude vogels en de plaatstrouw. Mag ik U naam adres en telefoonnummer zodat we een afspraak kunnen maken wanneer het schikt?

1. Voorwoord.

Sinds de start in 1992 is er veel onderzoek aan boerenzwaluwen verricht. Dit jaar is er ook veel materiaal verzameld in Friesland. Veel tijd heb ik gestoken in het fotograferen en vastleggen van de witte vlekken op de buitenste staartpenen bij volwassen en eerste jaars boerenzwaluwen. Voornamelijk om te controleren of deze witte vlek ook sterk van grote en vorm verschilt per individue in opeenvolgende jaren (2014-2015) en of de biometrie daarbij ook grote verschillen aangeven.

De proeven die dit jaar zijn uitgevoerd met een sticker op de rug om zo de individuele mannen en vrouwen te kunnen herkennen bij het nestbezoek aan de jongen en om zo de relatie tussen ouders onderling en de jongen vast te kunnen leggen is bij mijn experiment mislukt. Het bleek dat zowel de mannen als de vrouwen de sticker er al vrij snel met hun snavel af halen. Het aflezen in de stal/schuur werd nog bemoeilijkt doordat de vogels niet direct naar de nesten vlogen maar eerst de sticker verwijderden zowel buiten als in de schuur. Het aanbrengen van markeringen op de buitenste staartpenen heb ik dit jaar vanaf gezien omdat ik het effect van het aanbrengen van de sticker op de terugkomst naar de ringplek volgend jaar wil controleren. De buitenste staartpenen spelen een belangrijke rol bij de partner keuze door het vrouwtje.

Wel is duidelijk geworden dat het broedseizoen 2014 grillig verliep. Er was een vrij grote verspreiding in aankomst op de broedplek en de weersinvloeden (langdurige regen met koude, extreme hitte) hebben de nodige invloeden gehad op het uitkomen van de eieren en groot worden van de nestjongen.

Foto © Jonnie Rommers

Zeg Caspar weet jij wat imidacloprid is? Nee Chris joh, dat is me niet bekend, vliegt het hier rond dan, kan je het eten? Weet het niet Caspar maar die vreemde figuren met die grote kijkers die op elke hoek van het weiland staan fluisteren steeds maar die naam. Niks van aantrekken Chris zal wel een trent zijn.

In dit verslag is ook een opgave opgenomen van de interne verplaatsingen/terugmeldingen van de boerenzwaluwen per individue. Hieruit blijkt wel dat er veel korte verplaatsingen zijn geweest dit jaar. De intensieve controle in het RAS gebied (Terwispel) geeft dit duidelijk aan door de vele meldingen. Het voor U liggende verslag biedt een skala aan informatie, ervaringen en feiten, soms minutieus opgestelde aantekeningen die als naslagwerk dienen bij het ringonderzoek naar boerenzwaluwen. Toch zijn er nog veel vragen zoals over de (onderbroken) rui van hand en staartpennen, de vorm en omvang van de witte vlekken op de staartpennen, het verblijf in sterk veranderende broedgebieden en het aantal geproduceerde legsels per individue. Reden te meer om het onderzoek in 2015 voort te zetten en hier landelijk ook de nodige aandacht aan te besteden.

2. Eigen onderzoek in Friesland.

Ook in 2014 een eigen opgave van het aantal geringde vogels per locatie. In totaal werden er door mij 1408 boerenzwaluwen van een pootring voorzien, daarvan zijn 977 nestjongen, 176 eerste jaars en 242 volwassen. Veel terugvangsten dit jaar van boerenzwaluwen die geringd waren vóór 2014, maar liefst 162 individuen konden worden gecontroleerd, daarvan waren 81 man, 74 vrouw en 7 - na 1kj.

2.1 Vangsttotalen in 2014.

In Tabel 1 een opgave van de door mij gevangen en gecontroleerde aantalen boerenzwaluwen.

Ringer R24	Jan de Jong	totaal 2014	geringd in 2014					Terugvangsten vóór 2014				2014 eind totaal	2014 broed paren
			man n1kj	Vr. n1kj	onb. n1kj	1kj	pulli totaal	man n1kj	vrouw n1kj	onb. n1kj	<2014 totaal		
plaats	naam	geringd	n1kj	n1kj	n1kj	1kj	totaal	n1kj	n1kj	n1kj	totaal	totaal	paren
Goingarijp	Bloemers I.	6	0	2	0	4	0	0	1	0	1	7	7
Grou	Hoekstra Sj.	147	14	10	2	2	119	7	6	2	15	162	19
Grou	Wartena D.	89	0	6	0	0	83	4	6	0	10	99	15
Kortehemmen	Van der Wal	132	10	10	1	5	106	13	10	1	23	155	23
Lippenhuizen	Jager L.	7	0	2	0	0	5	0	0	0	0	7	2
Luinjeberd	Zwieten v Theo	18	0	1	0	0	17	0	0	0	0	18	12
Oldeouwer	Stastra F.	35	0	8	0	0	27	0	0	0	0	35	11
Rohel 2*	Tjeukemeer	74	5	3	1	65	0	0	0	0	0	74	nvt
Terband	Tjepkema T.	43	3	8	0	1	31	1	0	0	1	44	13
Terwispel	Berga G.	4	3	1	0	0	0	2	0	0	2	6	5
Terwispel	Veenstra H.	57	8	9	1	1	38	4	4	0	8	65	13
Terwispel	Vries de A.	51	7	5	0	2	37	2	1	0	3	54	10
Vegelinsoord	Jansma K.	4	1	0	0	0	3	0	0	0	0	4	5
Warga	de Boer K.	54	0	2	0	2	50	0	0	0	0	54	11
Warga	Kooistra A.	15	1	2	0	0	12	1	0	0	1	16	2
Warga	Talsma S.	133	9	10	1	3	110	6	4	3	13	146	18
Warns	Smid B.	183	8	19	2	18	136	13	11	1	25	208	32
Terwispel	Dijkstra	4	0	0	0	0	4	0	0	0	0	4	2
Terwispel	Jager A.	136	6	7	1	6	116	6	10	0	16	152	14
Terwispel	Steenwijk A.	86	10	12	2	3	59	7	5	0	12	98	18
Terwispel	Venema A.	95	14	14	2	64	1	11	10	0	21	116	26
Terwispel	Vlietstra K.	6	0	0	0	0	5	0	1	0	1	7	1
Terwispel	Wagenaar Sj.	29	7	4	0	0	18	5	5	0	10	39	11
totaal		1408	107	135	13	176	977	81	74	7	162	1570	

*1 Witte kolommen = RAS locatie R24 te Terwispel

*2 Rohel Tjeukemeer. deels vangsten op slaapplek.

Tabel 1. Aantal nieuw geringde Boerenzwaluwen in 2014 en teruggevangen vogels van vóór 2014 per locatie.

Van veel volwassen boerenzwaluwen is de witte vlek op de buitenste staartpen ST6 gemeten en gefotografeerd. In totaal zijn er meer dan 600 fotos genomen. Deze foto's hebben betrekking op 494 individuen. Van de 494 individuen zijn er 107 eerste jaars en 183 volwassen mannen en 186 volwassen vrouwen. Er zal in 2015 getracht worden om zoveel mogelijk van deze geringde en gefotografeerde vogels terug te vangen om zo de veranderingen in vorm en biometrie van de witte vlek vast te kunnen leggen. De geringde nestjongen (977) waren verdeeld per nest grootte, gemiddeld per nest 4.19 geringd nestjong.

aantal nesten	1jong	2jongen	3jongen	4jongen	5jongen	6 jongen	7 jongen
233	5	5	41	79	83	19	1

2.2. Terugmeldingen en eigen terugvangsten.

In 2014 zijn er leuke vangsten en eigen terugvangsten geregistreerd op de diverse lokaties. Enkele (niet alle) eigen terugmeldingen en ringvangsten zijn per plaats verwerkt op de plek waar de boerenzwaluwen oorspronkelijk geringd zijn. In de lijst zijn tevens meldingen opgenomen die betrekking hebben op dispersie (korte verplaatsingen) van schuur naar schuur, en soms wat verder weg.

Terugvangsten van voorgaande jaren.

In totaal werden er 162 boerenzwaluw individuen in 2014 teruggemeld die in 2013 of daar vóór geringd werden. Drie boerenzwaluwen van de 162 waren door een andere ringer geringd en 1 boerenzwaluw werd met eigen ring vers dood gevonden in de schuur. Van deze 162 boerenzwaluwen kon door vergelijking met andere jaren het geslacht bepaald worden, 81 man, 79 vrouw en 2 geslacht onbekend. Het is interessant om eens naar de leeftijden en geslachten van deze 162 terug gemelde boerenzwaluwen te kijken op het moment van ringen.

Als nestjong geringd.

Zesentwintig(16,05%) van de 162 individuen waren een of meerdere jaren terug als nestjong geringd, elf (6,79%) als eerste kalenderjaar en de rest 125 (77,16%) als na eerste kalenderjaar (49 man/75 vrouw/1 onbekend). **Het loont dus om volwassen boerenzwaluwen te vangen op de broedplek.**

Van de als nestjong en eerste jaars geringde boerenzwaluwen (37) was het aandeel mannetjes (32) opvallend hoog 86,49%. Van deze 32 jonge mannen werden er 14 in 2013, 13 in 2012, 2 in 2011, 1 in 2010, 1 in 2009 en 1 in 2008 geringd, terwijl er van de geringde jonge vrouwen er van 2013 drie en van 2012 1 is teruggemeld. Van 1 vogel in 2013 kon het geslacht niet bepaald worden. De kans om jonge mannen terug te vangen is in de eerste twee jaren na de geboorte dus het grootst!

Als volwassen geringd.

Bij de terugvangsten van de 162 boerenzwaluwen was juist van het volwassen deel(125) het aantal vrouwen 75(60%) veel hoger dan bij de mannen 49(39,2%). Dit komt mogelijk doordat de vrouwen tijdens de vangperiodes meer op en bij het nest verblijven, vooral in de broed fase. Opmerkelijk is wel dat de uiteindelijke verhouding tussen mannen en vrouwen bij deze 162 terugvangsten vrijwel gelijk is. Zouden de (jonge) vrouwen dan meer van (ver) buiten de vanglocatie komen om zo inteelt te voorkomen? Lijkt me wel aannemelijk.

Bijzondere terugmeldingen per vangplek.

2.2.1. Grou (7).

Arnhem AU...42391 v na1kj 11-06-2014.Grou, bij **D.Wartena, Nederland.**
01-09-2014.Grou, bij **Sjoerd Hoekstra, Nederland.**
Na 81dagen minder dan km. Gecontroleerd en los zonder broedvlek
Wat een mannetje kan dat kan ik ook dacht w.s. dit vrouwtje en ging op bezoek bij de burenen!

Arnhem AV...49042 o pull 09-08-**2012**.Grou,bij **Sj.Hoekstra**, Nederland.
 27-08-**2012**.Grou,bij **Sj.Hoekstra**,Nederland.
 21-06-2014.**Terband**, bij **T.Tjepkema**, Nederland.
 Na 681dagen 14 km. Gecontroleerd en los als **man** na1kj door ringer.
Opmerkelijke dispersie van nestjong mannetje. Waar zou hij in 2013 zijn geweest, ook in Terband?

Arnhem AV...49041 o pull 09-08-**2012**.Grou,bij **Sj.Hoekstra**, Nederland.
 27-08-**2012**.Grou,bij **Sj.Hoekstra**,Nederland.
 15-07-2014.Grou, bij **D.Wartena**, Nederland.
 Na 704 dagen minder dan km. Gecontroleerd en los als **vrouw** na1kj.
Opmerkelijke is dat AV...49042(zie hierboven) en AV...49041 nestgenoten zijn uit een en hetzelfde nest (JE05).Beide waren 8 dagen oud en er lagen 3P in het nest. Heb ze ook beide op dezelfde dag (27-08-2012) nog teruggevangen bij Sj.Hoekstra in de stal en opvallend is dat ze ook beide in 2013 NIET zijn teruggevangen.

Arnhem BA...75181 o pull 05-06-**2013**.Grou,bij **Sj.Hoekstra**, Nederland.
 11-06-2014.Grou,bij **D.Wartena**,Nederland.
 15-07-2014.Grou,bij **D.Wartena**,Nederland.
 Na 404 dagen minder dan km. Gecontroleerd en los als man na1kj.
Dit mannetje vestigde zich bij de burenl!

Arnhem BA...75186 o pull 05-06-**2013**.Grou,bij **Sj.Hoekstra**, Nederland.
 11-06-2014.**Warga**,bij **S.Talsma**,Nederland.
 Na 370 dagen 2 km. Gecontroleerd en los als o na1kj.

Arnhem AU...22646 o pull 29-08-**2013**.Grou,bij **D.Wartena**, Nederland.
 01-09-2014.Grou,bij **Sj.Hoekstra**,Nederland.
 Na 367 dagen minder dan km. Gecontroleerd en los als man na1kj.
Dit late nestjong heeft het toch gehaald, op 29 augustus 2013 geringd uit een nest (DW03a) van 3 pulli van slechts VIJF dagen oud. Als je weet dat de vogel pas rond de 20 dagen vliegvlug is en nadien nog geruime tijd moet opvetten voor de lange trek naar Afrika is het logisch dat hij pas in de tweede helft van september 2013 is vertrokken. Kan dus wel , dat late legsels uitkomen met succes!

Arnhem AU...22196 o pull 25-07-**2013**.Grou,bij **D.Wartena**, Nederland.
 23-05-2014.Grou,bij **Sj.Hoekstra**,Nederland.
 30-07-2014. Grou,bij **Sj.Hoekstra**,Nederland.
 Na 370 dagen minder dan km. Gecontroleerd en los als man na1kj.

2.2.2. Hempens (1).

Arnhem AJ...85830 o pull 03-06-**2009**. Hempens,bij **P. de Boer** , Nederland.
 (16-11-2014). Tytsjerk Nederland.
 Na ??? dagen 4 km. Dood korter dan 1 week,
 soort en omstandigheden onbekend. (melder Andries Blom,Workum).
Bericht ontvangen 16-11-2014.
*Deze datum van de vondst blijkt na mijn nacontrole aan melder niet te kloppen aldus Andries Blom.
 Ring is verkregen van vriend ,vinddatum moet zijn 27 april 2010! Wijziging wordt doorgegeven aan VT.*

2.2.3. Kortehebben (1).

Arnhem BB...15260 o 1kj 28-07-**2013.Hoogkerk, Groningen**, ringer Lex Tervelde, **Nederland**.
30-05-2014.Kortehebben **bij J van der Wal, Nederland**.
Na 304 dagen 32 km. Gecontroleerd en los door ringer als man na 1kj.

2.2.4. Lippenhuizen (1).

Arnhem AU...42282 o pull 04-06-2014.Lippenhuizen, bij **L.Jager, Nederland**.
27-08-2014.**Rohel Tjeukemeer, Nederland**.
Na 83 dagen 21 km. Gecontroleerd en los als 1kj door ringer.
Zelf geringd als nestjong in Lippenhuizen en op de wegtrek aan de oevers van het Tjeukemeer weer door mijzelf gecontroleerd! Opmerkelijk omdat er bij L.Jager maar 1 nest met 5 jongen werd geringd.

2.2.5. Terwispel (35).

Arnhem AU...22255 o pull 30-07-2013.Terwispel bij **A. Steenwijk, Nederland**.
02-09-**2013.Groningen** (ringer Lex Tervelde) **Nederland**.
Na 34 dagen 37 km. Gecontroleerd en los.
Als nestjong van 9 dagen oud geringd en dan 37 km oostelijk op een slaapplek teruggemeld.
Bericht ontvangen 07-03-2014.

Arnhem AK...04929 o pull 10-07-2013.**Langezwaag**, (ringer S. Veenstra) **Nederland**.
21-05-**2014**.Terwispel, **A. Steenwijk, Nederland**.
Na 314 dagen 4 km. Broedvogel in schuur
Gecontroleerd en los als **vrouw** na 1kj.
Dispersie van een jonge vrouw van zeker 4 km.

Arnhem AU...39984 o pull 29-06-**2013.Hemrik**, (ringer W.Bil) **Nederland**.
12-06-2014.Terwispel, **H.Veenstra, Nederland**.
Na 347 dagen 8 km. Gecontroleerd als **vrouw** na 1kj met ei (!) en los.
Jonge vrouw die zich in haar eerste broedjaar vestigt op 8 km van de geboorteplek.

Arnhem BA...75620 v na 1kj 24-06-**2013**.Terwispel bij **Sj.Wagenaar, Nederland**.
12-06-2014.Terwispel, **K.Vlietstra, Nederland**.
Na 352 dagen minder dan km. Gecontroleerd en los als vrouw na 1kj.
Deze vrouw zocht een nieuwe broedschuur op!

Arnhem AJ...84154 o pull 06-06-**2008**.Terwispel, **A.Venema, Nederland**.
27-08-2008.Terwispel, **A.Venema, Nederland**.
10-05-2009.Terwispel, **A.Venema, Nederland**.
28-07-2014.Terwispel, **A. de Vries, Nederland**.
Na 2243 dagen 1 km. Gecontroleerd als **man** na 1kj en los.
Deze boerenzwaluw is al ZES keer heen en terug Afrika gevlogen. Is na 2009 niet weer teruggevangen ondanks intensieve controle in de stallen en schuren in de omtrek! Waar zou deze vogel in 2010 t/m 2013 hebben gezeten?

Arnhem AU...22103 o pull 13-07-**2013**.Terwispel bij **A. de Jong**,Nederland.
 13-05-2014.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 28-07-2014.Terwispel, **A. de Vries**,Nederland.
 Na 380 dagen minder dan km. Gecontroleerd als **man** nalkj en los.
Deze vogel is dit jaar bij aankomst als 1^e bij A.Venema in de schuur geweest en heeft kennelijk later toch gekozen voor de paardenbox van Fam. De Vries. Mannen vestigen zich graag dicht in de omgeving van hun geboorteplek.

Arnhem AU...22177 o pull 25-07-**2013**.Terwispel bij **A. de Jong**, Nederland.
 21-05-2014.Terwispel, **A. Steenwijk**,Nederland.
 09-07-2014.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 12-08-2014.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 21-08-2014.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 Na 392 dagen 1 km. Gecontroleerd en los als **man** nalkj door ringer.
Ook dit mannetje lijkt vlak na aankomst rond te kijken en zat in juli en augustus in de schuur bij Venema.

Arnhem AU...42067 o nalkj 21-05-2014.Terwispel bij **A. Steenwijk**,Nederland.
 12-08-2014.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 Na 82 dagen 1 km. Gecontroleerd en los als **man** nalkj door ringer.
Tijdens de wegtrek toch even gezellig met zijn allen slapen in de schuur van Appie?

Arnhem BA...74040 m na 1kj 21-05-**2012**.Terwispel bij **A.de Jong**,Nederland.
 28-04-**2013**.Rio Algar, Altea, Alicante, Spanje.
 18-05-**2013**.Terwispel, **A.de Jong**, Nederland.
 Na 341 dagen 1665 km. Gecontroleerd en los als **man** nalkj in Spanje.
Op de voorjaartrek in Spanje teruggevangen en na 20 dagen al terug in de stal bij A. de Jong!
Bericht ontvangen 30-11-2014.

Arnhem AU...42157 m nalkj 26-05-2014.Terwispel,bij **A. Venema**, Nederland.
 12-06-2014.Terwispel,bij **Sj.Wagenaar**, Nederland.
 09-07-2014.Terwispel,bij **A. Venema**, Nederland.
 12-08-2014.Terwispel,bij **A. Venema**, Nederland.
 21-08-2014.Terwispel,bij **A. Venema**, Nederland.
 Na 87 dagen minder dan km. Gecontroleerd en los als man nalkj.
Dit mannetje maakt midden in het broedseizoen een uitstapje naar de schuur van Sjoerd Wagenaar, doch keert weer terug naar de schuur van Appie Venema.

Arnhem BA...74718 o 1kj 09-07-**2012**.Terwispel bij **A.Venema**,Nederland.
 14-05-2014.Terwispel, **H.Veenstra**, Nederland.
 Na 674 dagen 2 km. Gecontroleerd en los als **man** nalkj.

Arnhem BA...74714 o 1kj 09-07-**2012**.Terwispel bij **A.Venema**,Nederland.
 14-05-**2013**.Terwispel, **Sj.Wagenaar**, Nederland.
 13-08-2014.Terwispel, **Sj.Wagenaar**, Nederland.
 Na 765 dagen minder dan km. Gecontroleerd en los als **man** nalkj.

Arnhem BA...74710 o 1kj 09-07-**2012**.Terwispel bij **A.Venema**,Nederland.
 15-05-2014.Terwispel, **A.Jager**, Nederland.
 Na 675 dagen 1 km. Gecontroleerd en los als **man** nalkj.

Arnhem BA...74289 v na1kj	07-06- 2012 .Terwispel bij J.Wassenaar ,Nederland. 15-07- 2013 .Terwispel, A. Steenwijk , Nederland. 21-05-2014.Terwispel, A. Steenwijk , Nederland. Na 713 dagen minder dan km. Gecontroleerd en los als vrouw na1kj.
Arnhem BA...74048 v na1kj	21-05- 2012 .Terwispel bij A.de Jong , Nederland. 28-07-2014.Terwispel, A.de Vries , Nederland. Na 798 dagen minder dan km. Gecontroleerd en los als vrouw na1kj.
Arnhem AV...49060 o pull	11-08- 2012 .Terwispel bij A.Jager ,Nederland. 13-07- 2013 .Terwispel, Sj.Wagenaar , Nederland. 13-08-2014.Terwispel, Sj.Wagenaar , Nederland. Na 731 dagen minder dan km. Gecontroleerd en los als man na1kj.
Arnhem AU...22499 o pull	15-08- 2013 .Terwispel bij A.de Jong , Nederland. 12-06-2014.Terwispel, H.Veenstra , Nederland. 02-07-2014.Terwispel, H.Veenstra , Nederland. Na 321 dagen 2 km. Gecontroleerd en los als man na1kj. <i>Geboren uit een nest (J24)met vier pulli van 13 dagen oud op 15 augustus, dus een laat jong!</i>
Arnhem AU...42501 o pull	13-06-2014.Terwispel bij A. Steenwijk ,Nederland. 09-07-2014.Terwispel, A.Venema , Nederland. Na 26 dagen 1 km. Gecontroleerd en los door ringer. <i>Als jonge vogel even op verkenning naar een mogelijke broedplek in 2015? Normaal keren jonge vogels na het uitvliegen een tijdje terug in dezelfde schuur als waar ze geboren zijn.</i>
Arnhem AU...42508 o pull	13-06-2014.Terwispel bij A. Steenwijk ,Nederland. 28-07-2014.Terwispel, A.de Vries , Nederland. 29-07-2014.Terwispel, A.Jager , Nederland. Na 45 dagen 1 km. Gecontroleerd en los door ringer. <i>Deze jonge vogel werd bij toeval de volgende dag weer gevangen maar dan in een andere stal.</i>
Arnhem AU...42823 o 1kj	02-07-2014.Terwispel bij H.Veenstra ,Nederland. 12-08-2014.Terwispel, A.Venema , Nederland. Na 40 dagen 2 km. Gecontroleerd en los door ringer. <i>Ook een jonge vogel die ongetwijfeld op verkenning in de omgeving een schuur inspecteerde. In augustus slapen ze ook vaak op meerdere plekken in stallen in de omgeving.</i>
Arnhem BA...75813 o pull	27-06- 2013 .Terwispel bij A.Jager ,Nederland. 21-05-2014.Terwispel, A. Steenwijk Nederland. 22-07-2014.Terwispel, A. Steenwijk Nederland. Na 389 dagen 1 km. Gecontroleerd en los als man na1kj.
Arnhem BA...75136 o pull	30-05- 2013 .Terwispel bij O. de Vos ,Nederland. 13-05-2014.Terwispel, A. Venema , Nederland. Na 347 dagen minder dan km. Gecontroleerd en los als man na1kj.

Arnhem BA...75282 v na1kj 07-06-**2013**.Terwispel bij **A.Venema**,Nederland.
 15-05-2014.Terwispel,**Sj.Wagenaar**, Nederland.
 02-07-2014.Terwispel,**Sj.Wagenaar**, Nederland.
 Na 390 dagen minder dan km. Gecontroleerd en los als vrouw na1kj.

Arnhem AV...48242 o 1kj 08-09-**2011**.Terwispel bij **A.Venema**,Nederland.
 22-05-**2012**.Terwispel, **Sj.Wagenaar**, Nederland.
 03-09-**2012**.Terwispel, **Sj.Wagenaar**, Nederland.
 03-05-2014.Terwispel, **Sj.Wagenaar**, Nederland.
 Na 968 dagen minder dan km. Gecontroleerd en los als man na1kj.

In 2013 is deze vogel elders geweest?

Arnhem AV...49234 v na1kj 21-08-**2012**.Terwispel bij **van der Linden**,Nederland.
 03-05-**2013**.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 16-05-**2013**.Terwispel, **A.Venema**, Nederland
 07-06-**2013**.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 27-07-**2013**.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 13-05-2014.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 26-05-2014.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 09-07-2014.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 12-08-2014.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 Na 721 dagen minder dan km. Gecontroleerd en los als vrouw na1kj.

Arnhem BA...74272 o pull 04-06-**2012**.Terwispel bij **A. de Jong**,Nederland.
 26-05-2014.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 09-07-2014.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 12-08-2014.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 21-08-2014.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 Na 807 dagen 1 km. Gecontroleerd en los als man na1kj.

Arnhem BA...75115 v na1kj 30-05-**2013**.Terwispel bij **G. Berga**,Nederland.
 13-05-2014.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 26-05-2014.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 09-07-2014.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 12-08-2014.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 21-08-2014.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 Na 448 dagen 1 km. Gecontroleerd en los als vrouw na1kj.

Arnhem BA...74291 v na1kj 07-06-**2012**.Terwispel bij **O. de Vos**,Nederland.
 09-07-**2012**.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 27-07-**2012**.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 05-09-**2012**.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 03-05-**2013**.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 16-05-**2013**.Terwispel, **A.Venema**, Nederland
 21-06-**2013**.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 27-07-**2013**.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 13-05-2014.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 26-05-2014.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 09-07-2014.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 12-08-2014.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 21-08-2014.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 Na 804 dagen minder dan km. Gecontroleerd en los als vrouw na1kj.
Dit vrouwtje is in 2012 na de 1^e leg overgestapt naar de schuur van Venema en daar tot op heden gebleven.

Arnhem BA...74240 m na1kj 02-06-**2012**.Terwispel bij **van der Linden** ,Nederland.
 16-05-**2013**.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 07-06-**2013**.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 21-06-**2013**.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 07-08-**2013**.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 13-05-2014.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 12-08-2014.Terwispel, **A.Venema**, Nederland.
 Na 801 dagen minder dan km. Gecontroleerd en los als man na1kj.

Arnhem BA...74261 o pull 04-06-**2012**.Terwispel bij **A.de Jong**,Nederland.
 22-05-**2013**.Terwispel, **A.Jager**, Nederland.
 17-06-**2013**.Terwispel, **A.Jager**, Nederland
 13-07-**2013**.Terwispel, **A.Jager**, Nederland.
 15-05-2014.Terwispel, **A.Jager**, Nederland.
 Na 709 dagen minder dan km. Gecontroleerd en los als man na1kj.
Na 15 mei 2014 niet weer gevangen in Terwispel, zou deze overleden zijn of vertrokken?

Arnhem BA...75384 m na1kj 13-06-**2013**.Terwispel bij **H.Veenstra**,Nederland.
 27-06-**2013**.Terwispel,**G. Berga**, Nederland.
 02-07-2014.Terwispel,**H.Veenstra**,Nederland.
 Na 384 dagen minder dan km. Gecontroleerd en los als man na1kj.
In 2013 verwisseld van stal, dit jaar weer terug bij H.Veenstra!

Arnhem BA...74863 o 1kj 30-07-**2012**.Terwispel bij **A.Jager**,Nederland.
 15-07-**2013**.Terwispel,**A. Steenwijk**, Nederland.
 22-07-2014.Terwispel,**A. Steenwijk**,Nederland.
 Na 722 dagen 1 km. Gecontroleerd en los als man na1kj.

Arnhem AU...22290 o pull 30-07-**2013**.Terwispel bij **A.Jager**,Nederland.
 28-07-2014.Terwispel,**A.de Vries**,Nederland.
 Na 362 dagen minder dan km. Gecontroleerd en los als man na1kj.

Arnhem AU...22132 v na1kj 15-07-**2013**.Terwispel bij **A. Steenwijk**,Nederland.
 30-07-**2013**.Terwispel,**A. Steenwijk**, Nederland.
 02-09-**2013**.Terwispel,**A. Venema**,Nederland.
 21-05-2014.Terwispel,**A. Steenwijk**, Nederland.

Op 2 september 2013 is deze vogel door Appie Venema middags om 20 voor drie in de schuur gecontroleerd , mogelijk de omgeving inspecterend voor het vertrek naar Afrika? Toch keerde deze vogel terug in 2014 in de loods van Arie Steenwijk.

Na 309 dagen 1 km. Gecontroleerd en los als man na1kj.

Arnhem AS...56701 o pull 06-08-**2010**.Terwispel bij **A. Venema**,Nederland.
 15-07-**2013**.Terwispel,**A. Steenwijk**, Nederland.
 22-07-2014.Terwispel,**A. Steenwijk**,Nederland.

Jasper Steenwijk heeft deze vogel persoonlijk losgelaten met de wens dat ie in 2015 gezond en wel terug mag keren naar de broedlocatie in de loods. Mogelijk is de vogel tussen 2010 en september 2012 ook al in de loods aanwezig geweest, doch toen werd daar nog niet gevangen!

Na 1445 dagen 1 km. Gecontroleerd en los als man na1kj.

2.2.6. Warga (5).

Arnhem AJ...86665 o pull 18-07-**2009**.Warga,bij **S.Talsma**, Nederland.
 01-07-2014.**Sumar** (Bareld Storm) Nederland.
 Na 1810 dagen 11 km.
 Ring gevonden in braakbal van sperwer met metaaldetector.

Zou deze vogel wel naar Afrika geweest zijn of is ie in 2009 al gepakt door de sperwer, we zullen het nooit weten.

Arnhem AU...22010 v na1kj 04-07-**2013**.Warga bij **K.de Boer**, Nederland.
 19-05-2014.Warga, bij **S.Talsma**, Nederland.
 01-07-2014.Warga, bij **S.Talsma**, Nederland.
 Na 362 dagen minder dan km. Gecontroleerd en los.

Arnhem AU...42720 o pull 24-06-2014.Warga,bij **S.Talsma**, Nederland.
 31-08-2014. **Kampen** Nederland.
 Na 69 dagen 58 km.
 Gevangen en na controle weer los door ringer S.B.Deuzeman.
Bericht ontvangen 26-09-2014.

Arnhem AU...42330 o pull 11-06-2014.Warga bij **K.de Boer**, Nederland.
 15-07-2014.**Grou**, bij **D.Wartena**, Nederland.
 Na 34 dagen 2 km. Gecontroleerd en los.

Deze jonge vogel ging op verkenning in de omgeving om een mogelijke toekomstige broedplek voor 2015 uit te zoeken?

Arnhem BA...75107 m na1kj 27-05-**2013**.Warga bij **S.Talsma**, Nederland.
 01-07-2014.Warga, bij **W. Kooistra**, Nederland.
 Na 400 dagen 1 km. Gecontroleerd en los, heeft jongen in schuur.

2.2.7. Warns (2).

Eerst twee terugmeldingen uit 2013 die waren vergeten in het Boerenzwaluw Journaal 2013. Gelukkig maakte ringer Y. Albada mij daar op attent.

Foto © Johan Westra

Jonge boerenzwaluw rustend op prikkeldraad, let op de gele snavelbasis.

Arnhem BA...75439 o pull	15-06-2013. Warns, bij B. Smid , Nederland. 19-09-2013. Laaxum (ringer Y. Albada) Nederland. Na 96 dagen 2 km. Gecontroleerd als 1kj. Bericht ontvangen 30-09-2013.
--------------------------	---

Arnhem BA...75846 o pull	29-06-2013. Warns, bij B. Smid , Nederland. 10-08-2013. Laaxum (ringer Y. Albada) Nederland. Na 42 dagen 2 km. Gecontroleerd als 1kj. Bericht ontvangen 19-09-2013.
--------------------------	---

2.3. Aantekeningen van de eigen ringplekken.

2.3.1. Broek.

T. van der Meer.

Dit jaar helaas niet bezocht in verband met te drukke bezigheden.

2.3.2. Goingarip.

I. Bloemers.

Op 10 juni om 10:00 uur aanwezig bij garage. Met net gevangen voor invliegopening in de bovendeur aan de achterzijde van garage. In totaal 7 boerenzwaluwen gevangen, daarvan 6 geringd (4 x 1kj en 2 x vrouw), een vogel droeg al een ring. Veel jonge vogels waren al uitgevlogen, net te laat dus! Zeker 7 broedparen aanwezig.

2.3.3. Grou.

Hoekstra. Sj.

Op 23 mei om 07:00 uur aanwezig bij de boerderij. Een paartje putters aanwezig en de winterkoning zong uit volle borst. Mistnet voor de schuurdeur en in de ligboxstal geplaatst. In totaal gevangen 12 huismus waarvan 11 geringd en 1 al een ring droeg. Verder 35 boerenzwaluw waarvan 10 nestjongen (2 x 5P/ 1 x 8 en 1 x 5 dagen oud) geringd, 9 volwassen droegen al een ring en 16 volwassen werden van een ring voorzien. Twee mannetjes hadden nog een vetscore van 1, mogelijk laat aangekomen vogels? Twee vrouwen waren licht in gewicht (1 x 16.3 en 1 x 16.5 gram) en hadden nog geen broedvlek ontwikkeld. Verder nog zeker 5 vrouwen die nog geen broedvlek hebben ontwikkeld. Een flinke tweedeling dus, een deel heeft al eieren en nesten en de het andere deel moet nog beginnen. In de schuur zijn de nesten van de boerenzwaluw gecontroleerd, 1 x 1 ei, 1 x 4 ei, 2 x 5 ei en 2 nesten met 5 pulli die geringd werden. De nesten in de melkstal zijn niet gecontroleerd. Aanwezig tot 11.00 uur.

Op 11 juni om 10:20 uur aanwezig om nog wat nesten met jongen te ringen. Zeven nesten met jongen geringd (1 x 7, 1 x 6, 2 x 5 en 3 x 4 pulli). Nog 5 nesten met eieren of kleine pulli aanwezig. Vandaag ringetje boerenzwaluw ontvangen van Hoekstra (NLA. AU...42103), de hond had het op 10 juni gepakt in de schuur.!

Op 24 juni aanwezig van 9:20 uur tot 10:00 uur. Vier nesten met jongen geringd (1 x 5, 1 x 4, 1 x 3 en 1 x 1 pulli). Nog vijf nesten met eieren of kleine pulli aanwezig (1 x 4 ei, 1 x 3 ei, 1 x 2ei, 1 x 1 ei en 1 x 1 pulli). In nest JE06 zaten nog grote jongen op nest. Op 15 juli om 07:15 uur aanwezig, tot 08:30 uur. Nestjongen geringd en nesten gecontroleerd in schuur en ligbox. Drie nesten met pulli geringd (1 x 5 en 2 x 4 pulli) en nog acht nesten met eieren of kleine pulli (3 x 5 ei, 2 x 4 ei, 2 x 1 ei en 1 x pulli). In de schuur is door Fam. Hoekstra een boerenzwaluw op 11 juli 2014 met ring vers dood gevonden (NLA. AU...22015), deze was op 4 juli 2013 als nestjong geringd in nest JE01a 12 dagen oud.

Op 30 juli om 09:00 uur aanwezig, tot 10:45 uur. Zes nesten met jongen geringd (1 x 6, 2 x 5 en 3 x 4 pulli). Verder nog vijf nesten met eieren aanwezig (2 x 5, 2 x 4 en 1 x 2). Van nest JE05 zijn alle jongen uitgevlogen. Met het mistnet voor schuurdeur en stal gevangen 1 spreeuw, 2 huismus en 11 boerenzwaluw. Negen boerenzwaluwen droegen al een ring, twee werden geringd.

Op 14 augustus om 08:50 uur aanwezig, tot 09:50 uur. Vier nesten met jongen geringd (3 x 4 en 1 x 3 pulli). In nest JE04a nog 1 x 3 ei en nest JE09 1 nestjong van 1 dag en twee eieren. In nest JE07a 1 dood nestjong met ring NLA. AU...41594.

Op 1 september om 07:00 uur aanwezig, tot 10:15 uur. Op de graslanden zeker 60 kieviten en langs de weg op de schrikdraden rond de tachtig (!) boerenzwaluwen rustend. Bij de boerderij een grote bonte specht in struiken. Nog twee nesten met boerenzwaluw jongen geringd (2 x 3 pulli). In nest JE 102 nog een dood jong met ring NLA. AU...42902 aangetroffen. Met het mistnet gevangen in ligboxstal en in de voortuin. Gevangen 6 spreeuwen, 6 huismussen, 1 witte kwikstaart en 26 boerenzwaluwen. Van de 26 boerenzwaluwen waren er 16 al eerder geringd en 10 (!) kregen een ring om.

22 okt. Er komt een terugmelding binnen van een groenling die op 5 juni 2013 als volwassen mannetje in de voortuin is geringd tijdens het boerenzwaluw vangen met een mistnet. De ring van de groenling bleek op 19-10-2014 in Leeuwarden aan de Keizerskroon afgelezen te zijn met een telescoop plus fototoestel. De groenling zat bij een voederbuis met zonnebloempitten.

Foto © Arno Niehof.

19-10-2014. Groenling mannetje trok van platteland naar de grote stad Leeuwarden.

D. Wartena.

Op 11 juni om 9:30 uur aanwezig tot 10:11 uur. Nestjongen in de melkstal geringd en net voor de schuifdeur van de ligbox gehad en voor het raam van de melkstal. In totaal 5 nesten met pulli geringd (1 x 6, 2 x 5 en 2 x 4 pulli). Aanwezig nog 5 nesten met eieren of kleine jongen (1 x 6 ei, 2 x 5 ei, 2 x 5 pulli). Zeker **15 paar** aanwezig, beide ligboxen meegerekend. Verder in totaal 1 huismus geringd en 9 boerenzwaluwen waarvan er vier al een ring hadden.

Op 24 juni om 8:45 uur aanwezig, tot 9:10 uur. Vier nesten met jongen geringd (1 x 6, 3 x 5 pulli). In nest DW 05b nog 5 jongen van 4 dagen, DW03 nog 4 ei en drie nesten met grote jongen, deels vliegvlug.

Op 15 juli om 08:40 uur aanwezig, tot 10:10 uur. Nesten gecontroleerd in melkstal en 1 nest met 4 pulli geringd. Nog 9 nesten aanwezig (2 x 5 ei, 2 x 4 ei, 1 x 3 ei, 1 x 2 ei, 1 x 1 ei, 1 x 2 pulli en nieuw nest). Met mistnet voor het open raam van de melkstal en voor de schuifdeur van de ligbox gevangen en in totaal 2 huismus en negen boerenzwaluw gevangen. Van de negen boerenzwaluwen droegen er acht al een ring, een geringd. De boerenzwaluw met ring NLA. AU...22357 mistte de rechter poot(!), slechts een kort stompje was nog aanwezig. Deze vogel was op 5 augustus 2013 als volwassen vogel geringd en had toen nog beide poten!

Op 30 juli om 08:15 uur aanwezig, tot 08:50 uur. Drie nesten met jongen geringd (2 x 5 en 1 x 3 pulli), nog zes nesten met eieren aanwezig (2 x 5, 3 x 4 en 1 x 1 ei).

Op 14 augustus om 08:25 uur aanwezig, tot 08:45 uur. Drie nesten met jongen geringd (3 x 4 pulli). Nog 2 nesten met eieren aanwezig (1 x 5 en 1 x 4 ei).

Foto © Jan de Jong, Joure

Door de open ramen vliegen de boerenzwaluwen de melkstal in en uit.

Op 1 september om 10:20 uur aanwezig, tot 10:45 uur. Langs het weggetje vier witte kwikstaarten. Nog drie nesten met jongen geringd (1 x 4, 1 x 3 en 1 x 2 pulli). Nest DW01a met 5 ei verlaten. In twee nesten nog dode geringde jongen.(AU...41875 en AU...41883).

2.3.4. Heerenveen.

K. Veldhuis.

Dit jaar helaas niet bezocht in verband met te drukke bezigheden.

2.3.5. Korteheemmen.

Fam. van der Wal.

Op 8 mei in de schuur met mistnet 23 boerenzwaluwen gevangen, 12 hiervan droegen al een ring, 11 kregen een pootring om. Van veel vogels de witte vlek op de buitenste staartpen op foto vastgelegd. Een mannetje had zelfs een witte vlek van 38.0 mm. Drie vrouwtjes hadden al een broedvlek. Acht boerenzwaluwen hadden nog een vetscore van 1 of meer (6 x 1 en 2 x 2 vetscore), dus vogels die net aangekomen zijn.

Op 30 mei om 7:55 uur aanwezig bij de schuur. Vanmorgen nestjongen ringen en oude vogels terugvangen. In totaal zijn er zeven nesten met totaal 35 pulli geringd(4 x 6, 1 x 5, 1 x 4 en 1 x 2) en 23 volwassen boerenzwaluwen gevangen waarvan er zeven een ring hebben gekregen. Een vogel droeg een voor ons vreemde ring NLA. BB...15260 (zie hiervoor terugmeldingen). Verder werden er nog 8 nesten met eieren aangetroffen (1 x 6, 3 x 5, 2 x 4, 1 x 3 en 1 x 1ei) en 3 nesten hadden nog kleine pulli (1 x 6p van 3 dagen, 1 x 5p van 3 dagen en 1 x 5p van 1 dag). In het kalverhok vond ik op zolder nog een nest van de zwarte roodstaart met 5 eieren in een oud boerenzwaluw nest. Aan de zijkant van de boerderij 1 merel met voer voor de jongen en 1 paar witte kwikstaarten met voer in snavel. Vanmorgen zeker **19 paar** geteld. Aanwezig tot 11.05 uur.

Op 13 juni om 08:20 uur aanwezig en nestjongen geringd. In het hok zat een zwarte roodstaart nestje (zie 30 mei) met vijf jongen, deze alle van een ring voorzien. Volgens Mevr. Van de Wal moet dit al het tweede legsel van de zwarte roodstaart zijn dit jaar. In de nok van de schuur aan de achterzijde van de boerderij

broed een holenduif. Voorin de schuur op zolder zit een kerkuil nestkast en hierin zitten jongen, zeker vijf aldus Mevr. van der Wal. In de schuur 5 nesten boerenzwaluw met jongen geringd (1 x 6, 1 x 5 en 3 x 4 pulli). Verder nog 8 nesten met eieren of kleine jongen van boerenzwaluw aanwezig (3 x 5 ei, 2 x 4 ei, 1 x 3 ei en 2 x pulli). Aanwezig tot 09:15 uur. Zeker **23 paar** aanwezig!

Op 25 juni om 07:45 uur aanwezig, tot 09:15 uur. Met net voor de deur gevangen en nestjongen geringd. Vijf nesten met pulli geringd (3 x 5 en 2 x 3). Op nest W55 1 kjk met hand gepakt en geringd. In nest W63 1 dood jong (AU...42189). Nog twee nesten met eieren of kleine jongen (1 x 5 ei, 1 x pulli). In de nesten W13 en W18 nog grote jongen. Nest W62 met 2 ei w.s. verlaten. Met mistnet in totaal 16 volwassen boerenzwaluwen gevangen, hiervan droegen 13 al een ring, drie (mannen)geringd.

Op 14 juli om 08:00 uur aanwezig, tot 09:10 uur. Nesten gecontroleerd en even met mistnet voor de staldeur gevangen. In het zwarte roodstaart nest liggen al weer 4 eieren. In totaal 11 boerenzwaluwen met net gevangen, twee hiervan kregen een ring, de rest droeg al een ring. In nest W55 3 dode geringde nestjongen gevonden. Verder nog 10 boerenzwaluw nesten aanwezig (7 x 5 ei, 2 x 4 ei en 1 x 2 ei).

Op 29 juli om 08:10 uur aanwezig, tot 10:30 uur. Nest met 4 pulli van de zwarte roodstaart geringd.

Foto © Jan de Jong, Joure

Zwarte roodstaart nestjong zit voor het raam de weide wereld inkijkend.

Zeven nesten met jongen geringd (3 x 5, 3 x 4 en 1 x 3 pulli). Nog vijf nesten met eieren aanwezig (3 x 4, 1 x 3 en 1 x 2). In nest W32 1 dood jong met ring (NLA. AU...42765) en onder nest W 62 vier dode jongen op de grond van 6 dagen oud. Met mistnet voor de deur 20 boerenzwaluwen gevangen, 18 daarvan droegen al een ring, twee geringd.

Op 21 augustus om 09:20 uur aanwezig, tot 10.30 uur. Slechts 1 nest met 3 pulli geringd. Er was ook nog maar 1 paar aanwezig die jongen voerde, de rest was allemaal weg. In de resterende nesten allemaal dode jongen of verlaten legfels. Triest, de oorzaak is hier ook de koude periode met veel regen.

Nest W10 twee dode jongen van tien dagen, nest W39 met 2 ei verlaten, nest W43 vier dode jongen in nest van zeven dagen, nest W48 drie eieren uit nest verdwenen, W20 vier dode nestjongen van 10 dagen oud. Veel oude vogels konden dus geen voldoende voedsel meer vinden door de weersomstandigheden en zijn dus vertrokken en hebben hun jongen in de steek gelaten.

2.3.6. Lippenhuizen.

Lute Jager.

Op 4 juni om 9.15 uur met net voor de paardenbox gevangen. Twee volwassen vrouwtjes boerenzwaluw gevangen en geringd. Tevens 1 nest met 5 jongen van 10 dagen oud geringd.

Op 27 augustus telefoontje, deze maand 1 nest met 4 jongen (2^e broedsel)dood in de paardenstal gevonden, de vogels waren bijna groot genoeg om uit te vliegen!

2.3.7. Luinjeberd.

Theo van Zwieten.

Op 13 juni om 09:55 uur aanwezig en vier nesten met nestjongen geringd (1 x 5 en 3 x 4 pulli). Tevens 1 volwassen vrouw boerenzwaluw geringd, deze bleef op nest ZW12b zitten en kon rustig gepakt worden en nadien teruggezet op het nest. De vogel bleef rustig door broeden op vijf eieren. Verder nog aanwezig 6 nesten met eieren of kleine jongen (3 x 4 ei, 1 x 1 ei en 2 x met 5 pulli). Zeker aanwezig **12 paar**. Aanwezig tot 10:25 uur.

2.3.8. Oldeouwer.

F. Stastra.

Op 4 juni om 18.30 uur aanwezig en met mistnet voor de deur en de ramen aan de zijkant van de paardenbox gevangen. In de nok van de paardenbox zit nog een nest van de holenduif. In totaal 8 volwassen boerenzwaluwen geringd. Verder 5 nesten met jongen geringd (2 x 6 en 3 x 5). Nog 3 nesten met eieren en of kleine jongen aanwezig. In totaal zeker **11 broedparen** (9 paardenbox, 1 in hok, 1 onder afdak).

2.3.9. Rotstergaast.

Althuisius.

Dit jaar helaas niet bezocht in verband met te drukke bezigheden.

2.3.10. Snikzwaag.

P. Schaap.

Dit jaar helaas niet bezocht in verband met te drukke bezigheden.

2.3.11. Terband.

T. Tjepkema.

Op 21 juni om 18:30 uur aanwezig en met net voor de paardenboxen gevangen en de nestjongen geringd. In de tuin zingende merel en zanglijster, een overvliegende buizerd, vier gierzwaluwen en een roffelende grote bonte specht in de bomen. Met het net gevangen een tjiftjaf (met broedvlek) en dertien boerenzwaluwen. Van deze dertien boerenzwaluwen was er een eerste jaars en de rest volwassen vogels,

een vogel droeg al een ring en bleek notabene afkomstig uit Grou en was daar in de boerderij van Sj.Hoekstra door mijzelf geringd als nestjong op 9 augustus 2012 (zie terugmeldingen).In totaal acht nesten

met pulli geringd (2 x 5, 3 x 4 en 3 x 3 pulli). Verder nog vier nesten met eieren of kleine jongen (1 x 4 ei, 2 x 1 ei en 1 x 5 pulli). Zeker **13 paar** aanwezig. Aanwezig tot 20:50 uur.

2.3.12. Terwispel.

O. Bosma.

Dit jaar helaas te laat bezocht. Er heeft **1 paar** in de paardenstal gebroed. Beide legsels met 4 jongen zijn uitgevlogen.

A.de Vries.

Op 22 juli om 09:15 uur aanwezig. Afspraak gemaakt dat ik later zou langskomen. Inderdaad veel nesten in de paardenboxen aanwezig. Nooit geweten dat op dit adres zoveel nesten zaten!

Op 28 juli om 07.50 uur aanwezig, tot 11:00 uur. De zwartkop liet vanmorgen zijn zang duidelijk horen. Buizerd vloog over en diverse huismussen aanwezig achter paardenbox. Vier nesten met jongen geringd (2 x 5, 1 x 4 en 1 x 3 pulli). Nog aanwezig vijf nesten met eieren of kleine pulli (1 x 6 ei, 2 x 4 ei, 1 x 1 ei en 1 x 5 pulli). Onder de carport wordt nog een nest gebouwd. Zeker **tien broedparen** aanwezig! Totaal 19 boerenzwaluwen gevangen, hiervan 14 geringd en vijf droegen al een ring. Een boerenzwaluw met ring NLA. AJ...84154 was als nestjong op 6 juni 2008 in de schuur bij A.Venema als nestjong (was toen 8 dagen oud) geringd, dus dit jaar al bezig met zijn zevende kalenderjaar. Dus al zeker 6 keer heen terug Afrika afgelegd!

Op 13 augustus om 08:20 uur aanwezig, tot 08:55 uur. Vier nesten met pulli geringd (1 x 6, 2 x 5 en 1 x 4).

Op 18 augustus tijdens een koud weer periode zeven dode nestjongen in de paardenstal gevonden.

A. Jager.

Op 15 mei om 07:00 uur aanwezig tot zeker 10:00 uur. In totaal 20 boerenzwaluwen gevangen met net voor de deur, hiervan 5 geringd en 15 (!) terug. Bij aankomst vlogen er nog drie boerenzwaluwen buiten en twee daarvan zaten later op de dakrand te wachten. Vogel die in 2012 een geolocator droeg (BA...74068) weer terug. Zeker **12 broedparen** aanwezig. Bij een mannetje (BA...74058) was de linker staartpen vervangen en de nieuwe pen stak 29.0 mm uit de blauwe bloedspool.

Foto © Jan de Jong, Joure

De kabouters houden de wacht bij Afke Jager bij de voordeur.

Op 4 juni om 7:00 uur aanwezig met net voor deur gevangen tot 8:00 uur en tevens alle nestjongen geringd tot 9:00 uur. Vanmorgen 23 oude vogels gevangen, 16 droegen al een ring en zeven kregen een ring.

Totaal 37 nestjongen uit zeven nesten geringd (2 x 6, 5 x 5) en 5 eerste jaars boerenzwaluwen die net vliegvlug waren konden ook een ring krijgen. Nog zeker vijf nesten aanwezig met eieren en of kleine jongen. Zeker **13 paar** aanwezig. Een volwassen vrouw zonder broedvlek (NLA. AU...42244) had de linker ST6 63.0 mm uit de bloedspeel. De linker staartpen was 94.0 mm. Vanmorgen nog drie vrouwen zonder broedvlek, een daarvan had nog vetscore van 2 (22.5 gram), net aangekomen uit Afrika?

Op 13 juni om 6.15 uur aanwezig en 3 nesten met pulli geringd (2 x 5 en 1 x 2). Tevens een net vliegvlugge jonge boerenzwaluw met de hand voor raam gepakt, dit jong droeg al een ring en was op 4 juni geringd. Verder in de schuur nog vijf nesten met eieren of kleine jongen (1 x 5 ei, 1 x 3 ei, 1 x 2 ei, 1x 1ei en 1 x 5 pulli). Op de nesten K08, K13 en K12a zaten nog grote jongen die al op 4 juni waren geringd. Aanwezig tot 6.40 uur.

Op 24 juni om 9:40 uur aanwezig, tot 10.20 uur. Nesten gecontroleerd en 1 nest met vier pulli geringd. In nest K19a 1 dood nestjong (NLA. AU...42488). Nog zes nesten met eieren en of kleine jongen aanwezig (4 x 5 ei, 1 x 3 ei en 1 x 5pulli).Op de nesten K05 en K02 nog grote jongen.

Op 14 juli om 09:35 uur aanwezig, tot 10:15 uur. In 4 nesten jongen geringd (3 x 5, en 1 x 3 pulli). Verder nog 10 nesten aanwezig(4 x 5 ei, 2 x 4 ei, 1 x 3 ei, 1 x pulli en 1 nieuw nest).Zeker **14 broedparen** aanwezig.

Op 29 juli om 06:30 uur aanwezig, tot 07:45 uur. Zeven nesten met jongen geringd (4 x 5 en 3 x 4 pulli). Nog aanwezig 4 nesten met eieren of kleine jongen (1 x 5 ei, 1 x 2 ei, 2 x pulli). Met mistnet voor de deur in totaal negen boerenzwaluw gevangen, hiervan droegen zes al een ring, drie geringd.

Op 13 augustus aanwezig om 07:00 uur, tot 07:40 uur. Bij aankomst vlogen door het toeteren van een automobilist (!) er plotseling bij aankomst zeker een 40 tal boerenzwaluwen uit de schuur! Jammer, zou net de deur dicht doen en het net plaatsen. Drie nesten met jongen geringd (2 x 5 en 1 x 3 pulli). Nog 1 nest (K14) met kleine pulli aanwezig.

A. de Jong.

Dit jaar helaas niet bezocht in verband met te drukke bezigheden.

G.J. van der Linden.

Dit jaar helaas niet bezocht in verband met te drukke bezigheden.

A. Steenwijk.

Op 21 mei om 7:30 uur aanwezig bij stal en loods en wisselend met net gevangen tot 11:00 uur. In totaal 1 huismus en 33 boerenzwaluw gevangen. Tien boerenzwaluwen droegen al een ring en 23 kregen een nieuwe ring. Zes wijfjes nog zonder broedvlek, zouden ze later zijn aangekomen? Een mannetje met kleurfase 3 (boissonneauti vorm) had een staartlengte van 119.0 mm.

Op 13 juni om 6:50 uur aanwezig en zes nesten met jongen geringd(1 x 5, 3 x 4 en 2 x 3). Een net vliegvlug jong liet zich met de hand pakken en is tevens geringd. Nog twee nesten met eieren of kleine jongen aanwezig (1 x 5 ei, 1 x 5 pulli).Verder in de melkstal nog een (hoog) nest dat niet gecontroleerd is. Aanwezig tot 08:00 uur. Zeker **12 paar** aanwezig.

Op 22 juli om 07:30 uur aanwezig, tot 09:10 uur. Met net voor de loodsdeur gevangen en nestjongen geringd. Drie nesten met jongen geringd (2 x 5 en 1 x 4 pulli).In de auto garage zat nog een nest met 4 eieren van boerenzwaluw en boven aan de trap in de ligbox ook nog nest met 4 ei. Met het net gevangen; vijf huismus en zeven boerenzwaluw. De zeven boerenzwaluwen waren alle al eerder geringd. Een huismus mannetje (NLA. V...681348) bleek van een andere ringer (ringgroep Menork) en in de nabijheid in de Venebuurt geringd te zijn op 25 juni 2013 als jonge vogel. Om 09:10 uur gestopt, had last van de voet deze was opgezwollen zat vast in de klomp! Nog even naar De Vries aan de Alde Dyk op advies van Steenwijk omdat daar ook nog veel nesten in de paardenstal zaten.

Foto © Jan de Jong, Joure

Jasper Steenwijk met een volwassen mannetje Boerenzwaluw NLA. AS...56701 die op 6 augustus 2010 als nestjong van 17 dagen oud was geringd in de schuur van A. Venema.

Op 13 augustus om 09:10 uur aanwezig, tot 10:15 uur. Zes nesten met pulli geringd (3 x 4, 2 x 3 en 1 x 2 pulli). Nog 1 nest 4 ei en 1 met 1 ei aanwezig. Veel zwaluwen waren al weg! Nest met 4 eieren in de garage verlaten (wegens vervroegd vertrek?).

Vorig jaar hebben we vijf boerenzwaluwen geringd in de loods en deze individueel een naam gegeven. Arie, Ilse, Marin, Jasper en Stijn. Heel benieuwd waren we welke als eerste terug zouden keren naar de loods. Marin was als eerste terug op 21 mei en hing om 07:45 uur al in het net, Stijn werd op dezelfde dag gevangen om 09:08 uur.

Op 2 september om 07:30 uur aanwezig, tot 09:15 uur. Nog 1 nest met 2 jongen geringd in loods. Met mistnet voor de loodsdeur gevangen 1 spreeuw en acht boerenzwaluwen. Van de acht boerenzwaluwen waren er vijf al geringd, drie kregen een nieuwe ring. In de loods vier dode boerenzwaluw nestjongen met ring gevonden!

E. Wind.

Dit jaar helaas niet bezocht in verband met te drukke bezigheden.

Een paar heeft dit jaar 2 x gebroed in de paardenstal.

M. Bosje.

Dit jaar helaas niet bezocht in verband met te drukke bezigheden.

G. Berga.

Op 14 mei van 7.00 - 9.00 uur gevangen met net voor de schuurdeur. Zes vogels gevangen, 2 vogels droegen al een ring, 4 zijn van een ring voorzien. In de schuur zeker **vijf broedparen** aanwezig. Een mannetje met vetscore 1 en een gewicht van slechts 16.9 gram, mogelijk net aangekomen op broedplek!

A. Venema.

Op 28 maart van -7.00-10.45 uur de nestnummers in de schuur gecontroleerd en opnieuw genummerd met duidelijk zichtbare nummers. Enkele nesten bevatten nog oude opgedroogde jongen. In het nest V06a lagen nog vier oude eieren van vorig jaar. In het meer westelijke deel van de schuur zaten boven in de nok nog een viertal die niet te bereiken waren en ook niet genummerd zijn. Het deel bovenin bij het hooivak (oostelijke deel) moet deels nog gecontroleerd worden en van nieuwe nummers voorzien. Tegen de oostelijke muur zaten bovenin ook nog enkele nesten die niet te bereiken zijn. Nestnummers V15-V16-V17-V19-V29 en V30 nog controleren. In de nok aan de westkant is een spreekdruk aan het nestelen!

Op 13 mei om 07.00 uur al aanwezig, er vlogen nog een achttal boerenzwaluwen buiten de schuur. Met net voor de deur 29 vogels gevangen, 18 droegen al een pootring en 11 zijn van een ring voorzien. Om 08.30 uur kwam een sperwer langs. Vandaag waren er bij Appie Venema zeker 19 a 20 paar aanwezig. Twee mannetjes met vetscore (1 x score 1 en 1 x score 2) gecontroleerd. Een **VROUW met duidelijke broedvlek** had een **witte vlek op de buitenste staartpen van 30.5 mm!** Veel boerenzwaluw vrouwen hadden nog geen broedvlek. Aanwezig tot 10.45 uur.

Foto © Jan de Jong, Joure

Het mistnet voor de deur is bijna onzichtbaar zodat er vele tijdens het uitvliegen gevangen kunnen worden.

Op 26 mei al om 06:30 uur aanwezig bij de schuur. Met twee mistnetten voor de deuren gevangen. In totaal 1 huismus en 34 boerenzwaluwen gevangen. Van de 34 boerenzwaluwen droegen er 21 (!) al een ring, 12 werden van een ring voorzien en 1 pulli (nest V25) kreeg ring. Een man boerenzwaluw (NLA. AU...42147) had de linker staartpen (ST6) veel korter dan de rechter. Links 111.0 mm/rechts 100.0 mm. De linker ST6 was bijna uitgegroeid(!) en er was nog een klein stukje van de bloedspeel te zien! De witte vlek op ST6 was rechts 27.0 mm, links was dit 23.0 mm! Vier millimeter verschil.

Op 9 juli om 6.15 uur aanwezig, tot 10:45 uur. Met mistnet voor de schuurdeuren totaal 67 boerenzwaluwen gevangen, hiervan droegen er 30 al een ring, 37 kregen een ring waaronder 33 eerste jaars. Veel eerste jaars omdat in de schuur vrijwel geen nestjongen zijn geringd tot nog toe. Van alle gevangen vogels zijn foto's genomen van de buitenste staartpen, ook de eerste jaars!

Gewichten 63 boerenzwaluwen			
09-07-2014	aantal	gemiddeld	Variatie (gr.)
1kj	32	16,32	15,1 -18,4
Man na1kj	16	17,03	15,5 – 18,6
Vrouw na1kj	15	16,85	15,1 – 19,1
totaal	63	16,63	15,1 – 19,1

Op 12 augustus om 06:45 uur aanwezig, tot 10:30 uur. Met mistnet voor de schuurdeuren gevangen 1 winterkoning, 1 tijftjaf en 71 (!) boerenzwaluwen. Van de 71 boerenzwaluwen droegen er veertig al een ring en 31 kregen een nieuwe ring.

Gewichten 18 boerenzwaluwen			
12-08-2014	aantal	gemiddeld	Variatie (gr.)
1kj	9	16,68	15,6 - 17,2
Man na1kj	2	17,0	16,7 – 17,3
Vrouw na1kj	6	16,87	15,6 – 18,5
totaal	18	16,80	15,6 – 18,5

Op 21 augustus om 07:30 uur aanwezig, tot 09:00 uur. De afgelopen week erg veel regenachtige dagen en koud weer. Vanmorgen rook ik het al toen ik de schuur binnenstapte! Allemaal dode nestjongen in de nesten. Besloten om de vogels die nog in de schuur zijn te vangen en alleen het gewicht te noteren. In totaal zijn er 51 boerenzwaluwen gevangen, 48 daarvan droegen al een ring 3 zijn van een ring voorzien.

Gewichten 51 boerenzwaluwen			
21-08-2014	aantal	gemiddeld	Variatie (gr.)
1kj	20	15,75	14,2 - 17,1
Man na1kj	17	17,14	15,7 - 19,1
Vrouw na1kj	14	15,96	13,9 - 18,1
totaal	51	16,27	13,9 - 19,1

Uit dit lijstje hierboven blijkt duidelijk dat de vogels flink in gewicht waren afgenomen tijdens de koude periode met veel regen. Vooral de 1kj waren gemiddeld veel te licht. Een vrouw woog zelfs onder de 14.0 gram (13,9). Na 21 augustus hebben er geen grote groepen meer in de stal geslapen en is er niet meer gevangen in de schuur.

Vertrek van Boerenzwaluwen in 2014 uit de schuur in Terwispel

Na de laatste vangdag op 21 augustus 2014 in de schuur heeft Appie Venema uit Terwispel een ooggetuige verslag bijgehouden vanaf 1 september betreffende de aanwezigheid van de boerenzwaluwen in en in de omgeving van zijn schuur. Ik ben blij met deze informatie omdat het aangeeft dat er na die periode nog wel zwaluwen achterbleven en hun jongen verzorgden. Hierbij het verslag met fotos uit mijn archief. Dergelijke verslagen zijn zeldzaam en geven mooi een impressie weer van het vertrek.(Jan de Jong.)

Op 1 september kort na zonsopkomst zitten in de top van de oude hoge kastanjeboom (!) voor de boerderij wel een dertig tal boerenzwaluwen zich op te warmen. In de boerderij zitten nog twee nesten met jongen (1 x 3 en 1 x 2) luid te bedelen om voedsel. Op 8 september aan de achterzijde in de schuur een man boerenzwaluw luid alarmerend bij een nest met jongen. Op 9 september om 08:30 uur zitten er wel een veertig tal op het wegdek 100 meter noordelijk van de boerderij. Op 10 september worden de jongen achter in de schuur nog voorzien van insecten door de oude vogels. Om 09:00 uur vloog er nog een groep van twintig boerenzwaluwen boven de schuur. Op 11 september om 11:30 uur nog twee volop zingende mannetjes in de schuur. Op 12 september om 08:00 uur sta ik midden in het Van Oordts Mersken tijdens een ringochtend met ringgroep Menork in de Venebuurt en komt er een ijsvogel aanvliegen laag boven het Koningsdiep. Er jagen ook enkele boerenzwaluwen op insecten in de omgeving. Plots valt een boerenzwaluw de ijsvogel lastig, deze duikt snel onder en komt direct weer tevoorschijn. De zwaluw achtervolgt de ijsvogel steeds en dit herhaald zich wel een keer of acht. Had dergelijk gedrag nog nooit eerder van een boerenzwaluw gezien.

Kennelijk heeft de ijsvogel het voedselgebied van de boerenzwaluwen verstoord en kwam op die locatie veel insectenvoedsel vlak boven de waterspiegel en in de directe omgeving voor.

Foto © K.A. Buitenkamp.

Ijsvogels worden in 2014 op steeds meer plekken in Friesland broedend aangetroffen na een zachte winter.

Op 14 september zaten er zeker een twintig tal boerenzwaluwen in de top van de boom bij de burens, de mannetjes zingen voluit! Trof vanmorgen een verwilderde huiskat (!) aan op de hooizolder, ik maakte zoveel lawaai dat dit monster in een sprong van de hooizolder naar buiten zweefde via de openstaande schuurdeuren en met een smak op het asfaltpad terecht kwam. Er zitten veel muizen binnen daar zal hij wel op afgekomen zijn! Om 09:35 uur een groepje van zeker tien boerenzwaluwen kwetterend boven de boerderij. In de schuur zitten aan de achterzijde op de stok bij de(niet bewoonde) kerkuilkast om 09:45 uur vier vliegvlugge jongen met hun ouders. Om 10:45 uur is er paniek onder de boerenzwaluwen een groep van 35 vliegt boven de boerderij, een sperwer was de oorzaak. Om 18:50 uur voeren drie (!) ouderen in de schuur nog hun jongen tijdens een windstille avond. Op 15 september hebben de drie en twee jongen uit de laatste nesten nog binnen geslapen, na het openen van de schuurdeuren komt het mannetje nog snel naar binnen. Om 10:35 uur zit het mannetje volop in de schuur te zingen. In de eerste helft van de ochtend zijn er nog tientallen die rond de boerderij vliegen, sommige vliegen even naar binnen. Het zijn bijna allemaal eerste kalenderjaar vogels, ze gaan op de balken zitten en nemen de omgeving goed in zich op. Zouden ze het komend jaar hier terug komen? Om 11:25 uur zingen er meerdere mannetjes boven in de schuur een machtig mooi iets! Op 16 september om 09:00 uur zingen er drie mannetjes boven in de schuur bij de nesten waar de late jongen zijn uitgevlogen, zo laat al in de tijd nog.

Dat de mannetjes luid zingen bij terugkomst uit het verre Afrika is me bekend en heb ik zelf ook enkele keren mogen meemaken. Dat ze zo laat in het seizoen ook zingen in de schuur moet een enorm fijne ervaring zijn om dat mee te maken!(opmerking Jan de Jong).

Foto © Thijs Glastra

Ik zing uit volle borst bij aankomst in de schuur, en bij het vertrek gaan we ook zingend op weg naar onze vakantie en overwinterplek in Midden en zuid Afrika. De reis duurt soms meer dan 30 dagen lang en is een spannend avontuur! Eind maart al keer ik terug en wacht ik al zingend op mijn vrouw waarvoor ik een nestje bouw.

Om 10:45 uur is een wijfje sperwer actief, een vijftien tal boerenzwaluwen alarmeren boven de boerderij.

Op 17 september om 09:00 uur een vijftiental boerenzwaluwen kwetterend hoog boven de boerderij vliegend, in de schuur zitten nog een zestal lekker warm binnen. Om 16:45 uur zweven boerenzwaluwen op de oostenwind rond het dak van de boerderij, soms zitten ze even op de warme dakpannen, wel een twintigtal. Om 19:00 uur zeker twintig jagend op insecten rond de boerderij, fijn hooiweer vandaag.

Op 18 september zit bij de burenen een groepje van twintig boerenzwaluwen boven in de boom te kwetteren, om 18:35 uur vliegen er een 35 tal boven de boerderij, weer prachtig hooiweer vandaag. In de schuur nog een oud mannetje met vliegvlugge jongen. Op 20 september nog een dertig tal in de avondschemer in snelle vlucht naar noord, die slapen in de uitgestrekte maïsvelden in de omgeving van de boerderij. In de nacht van 20 Op 21 september hebben er in de schuur nog jongen op het nest geslapen, om 08:43 uur smorgens vliegt een oud mannetje de boerderij binnen nadat ik de schuurdeuren had geopend en twee hongerige jongen vliegen van het nest hem tegemoet. Even later zijn ze alle drie buiten. Om 09:15 uur zitten de beide jongen weer binnen. Het mannetje komt niet vaak meer insecten brengen, de jongen moeten nu zelf op insecten jagen. Even vóór 15:00 uur zitten enkele vliegvlugge jongen binnen, buiige bewolking met regen. Een twintigtal jagen op insecten in de luwte van de boerderij tijdens noordelijke wind.

Op 22 september nog twee jonge boerenzwaluwen hebben in de schuur op het nest geslapen. Na het nog vrij laat openen van de schuurdeuren vliegt het mannetje snel naar binnen, die is koud van de regen. Terwijl ik achter de boerderij in de sloot nog handmatig de vegetatie vrij maak vliegt de familie boerenzwaluw van vijf vlak boven mij. Beide ouders geven bekjes vol insecten over aan hun jongen in de vlucht.

Foto © Guido Aijkens.

Vlak na het uitvliegen worden deze vijf boerenzwaluw jongen nog steeds gevoederd door de ouders, soms in vlucht of op een rustplek in het veld.

Steeds is dit weer een prachtig gezicht, de jongen maken daarbij steeds het typische bedelgeluid. Om 16:40 uur jaagden er nog 23 boerenzwaluwen achter de boerderij op insecten. Op 23 september de twee jongen hebben binnen geslapen, om 08:40 uur zitten ze dicht tegen elkaar op de ruststok voor de kerkuilenkast. Een spreeuw zingt volop bij zonsopkomst bij de ingang van het oude nest op de boerderij, elke herfst hoor ik dit gezang. Om 17:30 uur meer dan dertig boerenzwaluwen vliegen bij de boerderij rondvliegend. Op 24 september vliegt om 10:00 uur een alarmerende oude boerenzwaluw in de schuur rond en even later boven de boerderij. In de avond vlak voor het invallen van de duisternis nog zeven boerenzwaluwen rond de boerderij, enkele hebben nog binnen in de schuur geslapen.

Op 25 september vliegen om 07:40 uur nog vier boven de boerderij in rondjes. Om 08:00 uur vliegen twee boerenzwaluwen in de schuur van het nest en gaan op de ruststok zitten op 1 meter van het nest dicht tegen elkaar aan samen met nog een oude vogel. Om 08:40 uur vier jonge boerenzwaluwen rond de boerderij vliegend. Om 15:45 uur één oude vogel jagend op insecten achter de boerderij, kort erna waren er negen boerenzwaluwen. Ook nog insecten overdracht aan de jongen waargenomen, prachtig tafereel en dat zo laat nog in de tijd! Op 26 september hebben twee jongen nog op het nest geslapen, snel de schuurdeuren geopend. Om 17:45 uur meerdere insecten overdrachten gezien aan de twee jongen in de lucht achter de boerderij, zo te zien door toch een ouder wijfje.

Op 27 september kort na 17:00 uur vijf boerenzwaluwen op insectenjacht boven de boerderij. Op 28 september in de namiddag zeker nog drie jonge boerenzwaluwen jagend op insecten bij de boerderij. Op 29 september om 08:00 uur vliegen er nog drie jonge boerenzwaluwen jagend op insecten boven de boerderij. Om 09:00 uur zit één zwaluw weer op de zitstok binnen in de schuur. Om 12:30 uur vind ik achter de boerderij in overhangende vegetatie boven de sloot twee mooie nestjes van de dwergmuis. Savonds vlogen er vlak voor de ingevallen duisternis nog twee boerenzwaluwen laag voor de openstaande schuurdeuren, daarna geen boerenzwaluwen meer gezien. Op 30 september om 07:56 uur open ik de schuurdeuren en ga op de hooizolder staan, er vliegen nog twee jongen van het nest, hebben ze toch nog binnen geslapen. Op 1 oktober om 17:15 uur vliegen er nog twee jonge boerenzwaluwen rond de boerderij, even later zijn ze verdwenen. Om 18:00 uur vliegt er nog een volwassen wijfje boven de boerderij. Om 18:27 uur tijdens lichte regen duikt nog een volwassen boerenzwaluw de schuur binnen via de grote schuurdeuren. Op 2 oktober vliegt om 18:30 uur nog een boerenzwaluw rond boven de boerderij. Op 4 oktober om 18:55 uur tijdens een vrij warme dag nog duikt vlak voor me via de grote schuurdeuren een boerenzwaluw naar binnen, leek me een volwassen vogel. Op 5 oktober kort na 08:00 uur de grote schuurdeuren geopend doch de gisteravond naar binnengevlogen boerenzwaluw niet aangetroffen. Zou die gepakt zijn door de steenmarter? In juli 2014 had ik hier nog vijf jonge steenmarters op het erf! Op 6 oktober om 08:15 uur bij het openen van de eerste helft van de grote schuurdeuren vloog me vlak over het hoofd nog een boerenzwaluw naar buiten! De vogel begint direct met het insecten jagen achter de boerderij. Heeft er toch nog één in de schuur geslapen. Dit was in 2014 de laatste boerenzwaluw uit mijn boerderij die ik hier zag. Vandaag 2 november als ik dit schrijven beëindig zie ik tijdens prachtig mooie zondagochtend nog een tweetal hoornaar voor de boerderij vliegen.

Opgemaakt 2 november 2014 Appie Venema Mouwewei 3 8407AH Terwispel.

Naschrift Jan de Jong.

Het wordt bijzonder op prijs gesteld door Appie Venema als U zou willen reageren in de vorm van een kaart of een briefje op dit verslag over het vertrek van de boerenzwaluw uit zijn schuur. Hijzelf heeft geen telefoon of is verbonden met het internet doch is elke dag verbonden met de natuur om hem heen.

H. Veenstra.

Op 14 mei van 09.10 tot 11.00 uur met net gevangen voor de schuifdeur en in totaal 11 boerenzwaluwen en 1 huismus gevangen. Acht boerenzwaluwen zijn geringd en drie droegen al een pootring. Zeker **zeven broedparen** aanwezig.

Op 12 juni om 6:30 uur aanwezig en met mistnet voor de schuifdeur gevangen en nestjongen geringd. Zes nesten met jongen geringd (3 x 5, 1 x 4 en 2 x 3 pulli). Verder met mistnet zeven boerenzwaluwen gevangen waarvan er vier al een ring droegen. Een droeg een vreemde ring (NLA. AU...39984) een vrouw en droeg voelbaar een ei. (zie terugmeldingen). Aanwezig tot 8:20 uur. Zeker **13 broedparen** aanwezig.

Op 2 juli om 9:00 uur aanwezig, tot 11:00 uur. Met net voor de schuifdeur gevangen en nestjongen geringd. Drie nesten met pulli geringd (1 x 5, 1 x 3 en 1 x 1). Met net gevangen twee spreeuwen, 1 huismus en 17 boerenzwaluw. Van de boerenzwaluwen waren negen geringd en acht kregen een ring.

Op 2 september nog 2 nesten met jongen in de stal geringd (1 x 3 en 1 x 1 pulli).

O. de Vos.

Dit jaar helaas niet bezocht in verband met te drukte.

K. Vlietstra.

Op 12 juni om 8:45 uur aanwezig. Met net voor de garagedeur gevangen en 1 huismus en twee volwassen boerenzwaluw gevangen. Een van de boerenzwaluwen was al geringd. Er waren drie (!) volwassen boerenzwaluwen aanwezig. Een nest met 5 boerenzwaluw pulli geringd. Dit nest was door Vlietstra iets verplaatst omdat het oude nest met jongen eerder op de grond was gevallen. Een jong had de val niet overleefd, er waren dus zes jongen. Aanwezig tot 9:15 uur.

Op 13 augustus waren alle jongen van de tweede leg al uitgevlogen. Net gemist!

Sj. Wagenaar.

Op 3 mei van 08.00 - 10.30 uur met net voor de schuurdeur gevangen, vijf boerenzwaluwen gevangen, drie ervan droegen al een ring. Een boerenzwaluw had een wit veertje op de keel. Als bijvangst vanmorgen een pimpelmees en een roodborst, beiden ook geringd.

Op 15 mei van 10:15 – 11:00 uur met net voor de schuurdeur vier boerenzwaluwen gevangen, 2 droegen al een ring en twee zijn er geringd. In de schuur zaten echter bij aankomst een twaalf tal die achter elkaar aan jaagden, ze vlogen alleen niet naar buiten, slechts vier gevangen dus.

Foto © Jan de Jong, Joure

Met twee parasolstanders en twee uitschuifbare ramenwischer stokken kan een drie meter netje snel opgezet worden voor de schuurdeur.

Op 12 juni om 9:20 uur aanwezig. Met net voor de schuurdeur (binnen) gevangen en totaal 14 volwassen boerenzwaluwen gevangen, hiervan droegen acht al een pootring, zes kregen een ring om.

Twee nesten met pulli geringd (1 x 4 en 1 x 3). Verder nog 5 nesten met eieren of kleine jongen aanwezig (3 x 4 ei, 1 x 2 ei en 1 x 5 pulli). In de stal had een winterkoning zijn nestje gebouwd op een boerenzwaluw nest. Aanwezig tot 11:00 uur. Zeker **11 broedparen** aanwezig.

Op 2 juli om 7:15 uur aanwezig, tot 8:40 uur. Nestjongen geringd en tevens net voor schuurdeur. Drie nesten met pulli geringd (1 x 4, 1 x3 en 1 x2 pulli) Met mistnet vijf boerenzwaluwen gevangen, alle vijf droegen al een ring.

Op 13 augustus om 07:45 uur aanwezig, tot 08:15 uur. In de tuin zag ik nog een grote bonte specht. Een nest met 2 pulli in stal geringd. Met net voor de schuurdeur vijf boerenzwaluw gevangen, vier daarvan droegen al een ring. Veel boerenzwaluwen waren al uit de schuur verdwenen.

J.de Vos.

Dit jaar helaas niet bezocht in verband met te drukke bezigheden.

J. Dijkstra.

Op 12 augustus om 10:40 uur aanwezig, tot 11:00 uur. **Twee broedparen** aanwezig in paardenstal. Nest met 4 pulli geringd. Door de warmte in juli zijn van 1 nest de jongen uit het nest gevallen en omgekomen.

4.13. Vegelinsoord.

K. Jansma.

Op 26 augustus aanwezig om 08:00 uur, tot 10:00 uur. Met mistnet voor de staldeuren gevangen, 38 spreeuwen, drie huismus en 1 boerenzwaluw. In ligboxstal nog 1 boerenzwaluw nest met 3 pulli geringd.

Foto © Herman Berteler

Het wemelde er van de spreeuwen in de ligboxstal van Jansma. Dit is een fenomeen wat er de laatste jaren steeds meer gezien wordt in de grotere ligboxstallen in Friesland. Bij collega van der Zijl, enige honderden meters verder wonend zaten tot voorkort zelf een duizendtal in de ligbox.

2.3.14. Warga.**K. G. de Boer.**

Op 11 juni om 06:00 uur aanwezig in de stal. Op de maispulp buiten zaten al enkele tientallen spreeuwen en een twintigtal wilde eenden. Met net voor de deur van schuur gevangen, slechts 1 volwassen vrouw kon geringd worden. Verder 1 nest met 5 pulli van 18 dagen oud in schuur geringd en in de ligbox twee net vliegvlugge jongen kunnen pakken en geringd weer losgelaten. Verder nog 7 nesten met eieren of kleine jongen (1 x 5 ei, 2 x 4 ei, 1 x 2 ei, 2 x 5 pulli en 1 x 4 pulli). Zeker **11 paar** aanwezig.

Op 24 juni om 06.15 uur aanwezig. Zes nesten met jongen geringd (1 x 5, 1 x 4 en 4 x 3 pulli). Nog 5 nesten met eieren of kleine jongen. Aanwezig tot 07:10 uur.

Op 15 juli om 05:50 uur aanwezig, tot 06:25 uur. Nesten gecontroleerd en jongen geringd (1 x 4 pulli). Op nest DV35 zat 1 vrouwtje vast te broeden, kon zo van nest gepakt worden, geringd, en weer terug op nest gezet en bleef ze rustig doorbroeden! Drie nesten nog met eieren of kleine jongen (1 x 4 ei, 1 x 1 ei en 1 x 4 pulli).

Op 30 juli om 06:00 uur aanwezig, tot 06:40 uur. Een nest met 4 pulli geringd. Verder nog aanwezig vier nesten met eieren of kleine pulli (2 x 5 ei, 1 x 4 ei en 1 x 5 pulli).

Op 14 augustus om 06.50 uur aanwezig, tot 07:20 uur. Vier nesten met jongen geringd (1 x 5, 2 x 4 en 1 x 3 pulli).

S. Talsma.

Op 19 mei al om 06:00 uur aanwezig bij de schuur. Enkele boerenzwaluwen vlogen al buiten om, snel een netje geplaatst langs de sloot bij de silo en voor de deuren van de schuur. Veel spreeuwen hebben nog jongen te voeren op dak van de schuur. In de nieuwe serrestal broedt een paar holenduiven. Een wilde eend zit te broeden op een oude eendenkorf in een wilg. Een paar meerkoet met vier kleine jongen in slootje naast de boerderij. In de mestsilo (droog) broedde een wilde eend. Totaal gevangen vanmorgen 22 boerenzwaluwen, 1 spreeuw, 15 huismussen, 1 pimpelmees en 1 vink. Van de 22 boerenzwaluwen waren 14 al geringd en acht kregen een nieuwe ring aangelegd. De vink had een broedvlek en was op 27 mei 2013 ook hier geringd met broedvlek. Ook de pimpelmees droeg een ring en was op 27 mei 2013 hier geringd als volwassen vogel. De huismussen werden alle in de stal gevangen, wel wat veel doch de meeste zaten boven in de schuur. Een van de huismussen droeg al een pootring en werd als volwassen vrouw op 13 juli 2010 geringd in de schuur, dus al bezig met zijn 6^e kalenderjaar. Een opmerkelijke leeftijd voor een huismus, de meesten echter sneuvelen vaak in het 1^e of 2^e kalenderjaar.

Van de boerenzwaluw waren er nog drie die een vetscore van 1 hadden, kennelijk nog net aangekomen uit Afrika. Aanwezig tot 10.50 uur.

Op 11 juni om 06:30 uur aanwezig en met net voor de deuren gevangen plus nestjongen geringd. In totaal vijf nesten met pulli geringd (2 x 4, 2 x 5 en 1 x 6). Verder nog 8 nesten met eieren of kleine jongen aanwezig (5 x 5 ei, 2 x 5 pulli, 1 op eieren in melkstal). Zeker **14 paar** aanwezig. In schuur 1 nest van winterkoning op een nest van de boerenzwaluw (nest T26). Verder gevangen 8 huismussen (hiervan waren 5 al geringd) en in totaal 21 volwassen boerenzwaluwen waar er 17 al een ring droegen. Aanwezig tot 9:15 uur. Vanmorgen opvallend veel lege nesten in de schuur!

Op 24 juni om 07:20 uur aanwezig. Totaal zeven nesten met pulli geringd (5 x 5 en 2 x 4 pulli). Nog vier nesten met eieren of kleine pulli (1 x 5 ei, 1 x 2 ei, 1 x 1 ei en 1 x 5 pulli). In de nesten T8 en T10 nog grote jongen aanwezig. Aanwezig to 8:30 uur. Aantal broedparen geschat op **18 paar**.

Op 1 juli aanwezig om 07:45 uur, tot 9:15 uur. Nestjongen geringd en tevens mistnet voor schuurdeur omdat er nogal wat zwaluwen in de schuur zaten. Nest T57 met 5 pulli geringd In nest T83 nog 1 x 5 ei en op nest T67 grote jongen. Met net gevangen acht huismus, waarvan vier geringd en vier droegen al een ring. In totaal 19 boerenzwaluwen gevangen met net, alle waren al geringd. Geen nieuwe vogels dus.

Op 15 juli om 06:35 uur aanwezig, tot 07:10 uur. Nesten gecontroleerd en nestjongen geringd (1 x 5 en 1 x 4 pulli). Op leeg nest T83 een volwassen boerenzwaluw vrouw (NLA. AJ...85651) met de hand gepakt en gecontroleerd, de vogel bleek op 16 mei 2009 in dezelfde schuur geringd te zijn als volwassen vrouw. Nadien 8 x teruggevangen in dezelfde schuur (2009 2 x, 2010 1 x, 2011 1 x, 2013 3 x en 2014 1x). We weten echter niet of de vogel ook in 2012 in de schuur zat. In 2012 was er namelijk ook een kerkuil in de schuur op hooizolder actief (verslag van 2012).

Op 30 juli om 06:45 uur aanwezig, tot 08:05 uur. Vier nesten met jongen geringd (1 x 6, 1 x 5, 1 x 4 en 1 x 3 pulli). Zeker 6 nesten nog aanwezig (4 x 5 ei, 1 x 4 ei en 1 x 3 ei), en 1 nest met 3 ei(T81) mogelijk verlaten. Op nest T12 vrouw boerenzwaluw met ring NLA. BA..75523 broedend op 5 eieren gecontroleerd. Verder met net voor de schuurdeur gevangen 7 huismus en 11 boerenzwaluw. Van de 11 boerenzwaluw waren er zes geringd, vijf kregen een nieuwe ring.

Op 14 augustus om 07:30 uur aanwezig, tot 07:55 uur. Vijf nesten met jongen geringd (2 x 5, 2 x 4 en 1 x 3 pulli).Nog twee nesten met eieren aanwezig (1 x 3 en 1 x 1 ei). Nest T81 met 2 eieren was verlaten.

Afke Kooistra.

Op 1 juli om 9:20 uur aanwezig, tot 10:30 uur. **Twee broedparen** aanwezig met jongen (2 x 4 pulli). Beide nesten met jongen geringd en beide ouderparen met het mistnet gevangen. Een van de oude vogels droeg al een ring (NLA. BA...75107) en was op 27 mei 2013 als volwassen mannetje in de schuur bij S.Talsma (Warga) geringd.

Op 14 augustus om 08:05 uur aanwezig. In de schuur 1 nest met 4 pulli geringd.

2.3.15. Warns.

B. Smid.

Op 24 mei om 06:00 uur al aanwezig in Warns. Met mistnetten voor de deuren van de ligboxen gevangen en mistnet in voortuin waar diverse zwaluwen op insecten jaagden. Gevangen met mistnet totaal; 2 braamsluiper, 1 merel, 1 spreeuw, 1 huismus, 28 boerenzwaluw volwassen waar er 11 al van geringd waren en 17 een nieuwe ring kregen.

Foto © Jan de Jong, Joure.

Bauke Smid houdt de boerenzwaluwen in de beide ligboxen goed bij.

Verder zijn er 4 nesten met pulli geringd (2 x 4, 1 x 5 en 1 x 6). In de ligbox waren verder nog 15 nesten met eieren en 6 nesten met kleine pulli aanwezig. Een volwassen vrouw boerenzwaluw (NLA.AU...42113) met een beginnende broedvlek had de rechter buitenste staartpen (ST6) in groei en deze stak 27.0 mm uit de bloedspoel. De linker staartpen was normaal en was 82.0 mm.

Het komt een enkele keer vaker voor dat ik constateer bij de vangsten in schuren dat een volwassen boerenzwaluw een staartpen verliest (eenzijdig) en dat er hier in het broedgebied weer een nieuwe pen ontwikkeld. We spreken hier dan van vervangingsrui. Toevallig trof ik er vanmorgen nog twee aan, ook twee vrouwen (NLA. AU...42143 en NLA. AU...42144). Toeval? Het vrouwtje met ring NLA. AU...42143 (met broedvlek) daarvan was de linker ST5 (!) 35.0 mm uit bloedspoel en bij het vrouwtje NLA. AU...42144, met beginnende broedvlek, was rechter ST1 (!) 26.0 mm uit bloedspoel. Deze vervanging van de staartpen van ST6 kan mogelijk ook gevolgen hebben voor het ontwikkelen van de witte vlek van de linker of rechter staartpen. De NIET vervangen pen is immers ontwikkeld in Afrika en deze vervangende pen ontwikkeld zich in NEDERLAND. Bij volledige uitgroei van de "nieuwe pen" is deze na een tijdje niet meer van de andere te onderscheiden en kan zo er verschil ontstaan in links/rechts qua witte vlek. Reden te meer om bij zo flink verschil in de lengte van de witte vlek op ST6 vast te stellen of beide staartpennen praktisch even lang zijn en of een van de pennen nog een blauwe bloedspoel heeft.

Op 14 juni om 06:00 uur aanwezig. Vanmorgen bij aankomst een spotvogel zingend en later in de morgen 1 boomvalk bij de boerderij, de zwaluwen in paniek. Veel jonge spreeuwen aanwezig bij de boerderij. Met mistnet voor deuren van de ligbox gevangen en een 10 meter net in de voortuin geplaatst i.v.m. voedsel zoekende boerenzwaluwen. In totaal 37 boerenzwaluwen met net gevangen, hiervan droegen er 27 al een ring en tien kregen voor het eerst een ring om. Verder gevangen 7 spreeuwen, 6 huismussen, 1 braamsluiper en 1 ringmus. De ringmus droeg een vreemde ring (NLA. V...677745) en bleek afkomstig uit de buurt (zie terugmeldingen). In totaal 13 nesten met boerenzwaluw pulli geringd (3 x 6, 3 x 5, 4 x 4 en 3 x 3 pulli). In de beide ligboxen in totaal nog aanwezig negen nesten met eieren en twee nesten met kleine jongen. Aanwezig tot 10:45 uur.

Op 9 augustus om 06:00 uur aanwezig, tot 10:00 uur. Zeventien nesten met jongen geringd (1 x 5, 8 x 4, 7 x 3 en 1 x 1 pulli). Verder nog aanwezig zes nesten met eieren en 4 nesten met kleine jongen. Met het mistnet voor de deuren van de ligboxen gevangen 1 x spreeuw en 43 (!) boerenzwaluwen. Van de 43 boerenzwaluwen droegen er 23 al een ring, achttien 1kj en 2 volwassen kregen een ring.

2.4. Sticker onderzoek bij de boerenzwaluw.

Tussen 3 mei en 26 mei zijn er bij 150 boerenzwaluwen (139 individuen) rugstickers aangebracht. In Terwispe 130 en in Warga 20. De bedoeling van de stickers was om snel een indruk te krijgen van welke oude vogel bij welk nest behoorde. Als het door deze methode gemakkelijk zou worden de relatie met een bepaald nest is zouden we veel meer inzicht kunnen krijgen betreffende relaties tussen vader/moeder/kind(eren).

Er werden drie soorten stickers gebruikt. Ronde gele sticker 23 x met cijfer(s). Ronde oranje sticker 24 x met cijfer(s) en een vierkante witte sticker 103 x met 2 letter combinaties.

De ronde stickers waren samengesteld van rond 19.0 mm in de kleuren geel en oranje met daarop witte stickers van rond 12.0 mm met een cijfer. De witte vierkante stickers waren van een tape cassette wit 18.0 mm welke in een Brother *P-touch* H-300 geprint zijn.

Foto © Jan de Jong, Joure

13 mei 2014. Terwispel. Boerenzwaluw met oranje sticker met nummer 4 gemerkt bij A.Venema.

Waar zijn de stickers in 2014 aangelegd:

3 mei. Sj. Wagenaar. Terwispel.	5 x vierkant wit met 2 letters.
13 mei. A. Venema. Terwispel.	12 x rond geel met cijfer(s) en 16 x rond oranje met cijfer(s).
14 mei. G. Berga. Terwispel	6 x vierkant wit met 2 letters.
14 mei. H. Veenstra. Terwispel	11 x vierkant wit met 2 letters.
15 mei. Sj. Wagenaar. Terwispel	4 x vierkant wit met 2 letters.
15 mei. A. Jager. Terwispel	11 x rond geel met cijfer(s) en 8 x rond oranje met cijfer(s).
19 mei. S. Talsma. Waga	20 x vierkant wit met 2 letters.
21 mei. A. Steenwijk. Terwispel.	30 x vierkant wit met 2 letters.
26 mei. A. Venema. Terwispel.	27 x vierkant wit met 2 letters.

totaal	150

De 150 stickers zijn aangelegd bij 70 mannen, 78 vrouwen en 2 waarvan het geslacht onzeker is. Bij 11 boerenzwaluwen (7 x vrouw, 4 x man) zijn TWEE verschillende vormen (kleuren) van stickers getest. Het gaat dus om 139 individuen (66 man, 71 vrouw en 2 onbekend geslacht). Van deze 139 individuen zijn er 51 (36.69%) na het ringen niet weer terug gevangen.

Van deze 139 individuen waren er 75 (53,96%) die in 2014 voor het eerst een ring droegen. Van deze 75 individuen waren er 28(37.33%) die na het ringen niet weer werden teruggevangen. Van 51 individuen die niet zijn teruggevangen in 2014 doch wel een sticker droegen (27 x man, 22 x vrouw en 2 x onbekend geslacht) waren er 28 (54.90%) die voor het eerst een ring droegen in 2014.

Helaas heeft het aflezen van de stickers bij het nest geen effect gehad. De boerenzwaluwen verwijderden de stickers al vrij snel met hun snavel van de rug. Heb er GEEN EEN boerenzwaluw bij het nest gezien met een sticker! Ze verwijderden de sticker buiten de schuur/ stal of keerden terug in de stal (enkelen) en plukten dan aan de sticker om hem te verwijderen. In eerste instantie dacht ik dat het om de kleur van de sticker zou gaan (oranje of geel) doch dit bleek niet het geval. Ook bij de witte vierkante sticker verwijderden ze deze toch vrij snel.

Foto © Jan de Jong, Joure

15 mei 2014. Terwispel. Boerenzwaluw met witte vierkante sticker met letters AX.

2.5. Aantekeningen Boerenzwaluw staartpennen.

Inleiding.

In 2014 ben ik als onderzoeker wat meer gaan letten op de groei van eventuele slag of staartpennen van boerenzwaluwen. In de literatuur (Loske, 1984) staat dat er bij de terugkeer in maart/april er in enkele gevallen nog sprake zou kunnen zijn van groei (blauwe bloedspoor) van de staartpennen. Bij het vangen van boerenzwaluwen in schuren en stallen kwam ik in 2014 een twaalf tal boerenzwaluwen (6 x man, 5 x vrouw, 1 x 1 kjk!) tegen welke meer dan 10 millimeter verschil in de lengte van de buitenste staartpennen hadden. Nu komt het wel vaker voor dat er iets verschil in staartlengte zit doch meer dan 10 mm is wel erg veel. Voor de biometrie houden we (bij het Boerenzwaluwproject) dan de maat van de langste staartpen aan en laten de afwijking vaak voor wat het is. Reden om eens dieper in te gaan op het grote verschil in staartpen lengte met enkele aantekeningen die ik maakte tijdens het onderzoek. Daarbij kwam ik enkele opmerkelijke gevallen tegen.

Om een indruk te krijgen hoe eigenlijk deze verschillen in lengte van de staartpennen ontstaat, moeten we enig inzicht hebben in het ruiproces van de veren van de boerenzwaluw. De volledige rui (elk jaar) van de vleugel, staart- en lichaamsveren voltrekt zich voor een groot deel in het overwintergebied in Afrika. De rui van vleugel en kleinere lichaamsveren laten we hier nu even buiten beschouwing en concentreren ons op de rui van de staartpennen.

Rui van staartpennen.

Jonge vogels die hier in Nederland geboren zijn krijgen in ons land voor het eerst nieuwe staartpennen. De staartpennen van nestjongen groeien gelijktijdig op tijdens de nestfase en de periode kort na het uitvliegen. Eerste jaars boerenzwaluwen vertrekken zo eind september begin oktober met de al volgroeide slagpennen van de vleugel en de nog korte staart naar Afrika om daar een volledige rui van de staartpennen in Afrika door te maken. Sommige late nestjongen is in september tijdens de vertrekfase van de geboorteplek nog steeds niet alle staartpennen volledig uitgegroeid. Na de volledige rui in Afrika keren ze dan in april/mei bij ons als volwassen vogels terug. De groei van de staartpennen van jonge vogels bij vertrek naar Afrika hangt voor een groot deel af van de voeding die ze hier krijgen tijdens het opgroeien in het nest en tijdens het verblijf (de vliegfase) in de omgeving van de geboorteplek. De staartpennen van de hier geboren jonge boerenzwaluwen maken dus in Afrika de 1^e volledige rui door met voedingstoffen (voedsel) wat ze daar terplekke verzamelen. Lukt het om tijdens gunstige weersinvloeden goed en voldoende voedingrijk voedsel te vinden in Afrika dan zal dit tot gevolg hebben dat de staartpennen goed en volledig zonder stoornissen uitgroeien.

De volwassen boerenzwaluwen die de reis naar Afrika al eens ondernomen hebben en in Nederland in de regel rond september/oktober vertrekken hebben staartveren die in de voorgaande rui fase in Afrika zijn aangemaakt en hebben dus in tegenstelling tot jonge eerste jaars boerenzwaluwen hun staartveren niet in Nederland aangemaakt. De staartpennen die in Afrika ruien worden niet gelijktijdig afgeworpen maar trapsgewijs van binnen naar buiten, de buitenste staartpen groeit daarbij als laatste. Deze staartpenrui in Afrika is bij volwassen en eerste jaars vrijwel gelijk.

Rui in Afrika

Betreffende de staartpenrui van Nederlandse boerenzwaluwen die in Afrika onderzocht zijn weten we nog maar weinig, gewoonweg omdat ze in Afrika niet of nauwelijks tijdens de rui worden teruggevangen. Wel vond ik een rapport betreffende een boerenzwaluw onderzoek in Botswana met gegevens over staartpen rui. In dit **WIWO- report No. 56 (Brink B. van den, R.G.Bijlsma & T.M. van der Have [eds.]. 1997. European Swallows *Hirundo rustica* in Botswana)** wordt op pag. 40 t/m 47 uitleg gegeven over de voortgang van de staartpenrui in Botswana gedurende de winterperiode 1992/1993, 1993/1994 en 1994/1995.

In deze drie winters werden er 18439 boerenzwaluwen geringd inclusief gevangen met terugmeldingen van ringen uit Estonia, Zweden, Engeland, België, Frankrijk, Spanje en Israel.

De gevangen boerenzwaluwen in dit rapport kunnen dus uit een heel groot gebied afkomstig zijn van Engeland, Centraal Europa, Skandinavie tot ver in Rusland.

Uit dit WIWO- report blijkt dat in alle drie perioden dan er onderzoek werd gedaan de rui van de staartpenen van volwassen boerenzwaluwen sneller verloopt dan bij juvenielen.

Hoe ontstaat het verschil in lengte van staartpenen.

Om nu het verschil in lengte van de linker en rechter buitenste staartpen te kunnen verklaren zijn we voor een groot deel afhankelijk van de situatie hoe onder anderen de normale rui in Afrika is verlopen. Doch er zijn ook andere oorzaken waarop we kunnen letten zodra de vogels terug komen uit hun overwintergebied.

Om daar iets nader op in te gaan is het belangrijk om eerst iets over het ruiproces van de staartpenen uit te leggen. Ik onderscheid drie fasen, namelijk normale rui, vervangingsrui en onderbroken rui.

Normale rui

Bij de rui van staartpenen(Afrika) gaan we er vanuit dat de normale rui van de staartpenen links en rechts synchroon verloopt. De rui begint bij de binnenste staartpenen ST1 en eindigt in de regel bij de buitenste ST6. Het verloop van een normale staartpenrui drukken we uit in een ruiscore. Van één helft van de staart wordt de score van elk pen genoteerd van 0 tot 5 punten. Daarbij wordt de score van die helft van de staart die het verst is gevorderd genoteerd. Bij volledige rui kunnen er dus 30 punten worden genoteerd. Een ruiscore van 5-5-5-3-0-0 geeft dus een ruiscore van 18. Daarbij is staartpen ST1 t/m ST3 volledig uitgegroeid (score 5) en is ST4 (score 3) in groei en zijn de penen ST5 en ST6 nog oud (score 0).

De lengte van de normale rui in dagen van individuele boerenzwaluwen in Afrika is moeilijk na te gaan omdat er niet of nauwelijks hervangsten van zijn. De periode van de staartpenrui is over een grote periode verspreid. Bennie van den Brink die in Afrika boerenzwaluwen heeft gevangen meld(12-8-2014) dat de staartpenrui zo ongeveer vanaf de jaarwisseling start, de volwassen zijn daarbij vroeger dan de juvenielen.

Vervangingsrui

Al vroeg in de levensfase (bij grote nestjongen en eerste jaars) van de boerenzwaluw kan er vaak één of meerdere staartveren verloren gaan door een ongelukje. Bij verlies van één of enkele staartpenen spreken we dan van vervangingsrui. Deze vervangingsrui kan zowel in het broedgebied bij volwassen als eerste jaars boerenzwaluwen tijdens de trek naar en in het overwintergebied en op de terug weg naar de broedgebieden plaats vinden. Vervangingsrui stelt de boerenzwaluw in staat om zijn verenpak snel te herstellen om zo zijn vliegvermogen zo optimaal te behouden. De staartpenen hebben daarbij een belangrijke rol.

Onderbroken rui

Bij onderbroken rui van de staartpenen kan er sprake van zijn dat de normale rui eerder is gestopt in het overwintergebied. Dit komt mijn inziens maar weinig voor in de overwintergebieden en kan door diverse redenen veroorzaakt worden. Vaak heeft dit te maken met de voedselsituatie en de timing van vertrek naar de geboortegronden. Deze onderbroken rui van staartpenen heb ik in april/mei/juni 2014 in Friesland kunnen vaststellen.

Duitse onderzoekers (Loske,1984) stelden vast dat van de 216 onderzochte boerenzwaluwen in Westfalen (Duitsland) er tussen 15 april en 10 mei er zeven waren die hun normale staartpenrui niet hadden beëindigd. We nemen aan dat daar tussen 15 april en 10 mei nog een deel van de blauwe bloedspoor zichtbaar is geweest. Mogelijk was daar sprake van onderbroken rui. Doch het kan mijns inziens ook zo zijn dat er sprake was van nog jonge boerenzwaluwen(late nestjongen) die erg laat in het seizoen in Afrika aan de normale rui van de staartpenen zijn begonnen en ter plekke niet volledig zijn doorgelopen.

Eigen verzameld materiaal.

In de periode 3 mei 2014 t/m 21 augustus 2014 zijn er in Friesland in Terwispel, Warns en Terband in totaal twaalf boerenzwaluwen(6 man, 5 vrouw en 1 eerste jaars) vastgesteld die een verschil van 10 millimeter of

meer hadden in de lengte van de buitenste staartpenen op een totaal van 417 volwassen en 176 eerste jaars. Vóór 13 mei is er vrijwel geen broedvogel gevangen op de broedplek.

Van twaalf boerenzwaluwen varieerden de verschillen van 10 tot zelfs 40 mm. Deze twaalf worden in een volgende tabel weergegeven inclusief de data van terugvangst per individue.

ring	datum	geslacht	plaats	Staart in mm		gewicht	opmerkingen
nummer	vangst	leeftijd		links	rechts	in gram	
BA.74291	13-05-2014	v na1kj	Terwispel	75.0	86.0	16.6	
	26-05-2014					18.1	broedvlek
	09-07-2014					15.8	broedvlek
	12-08-2014						Dicht groeiende broedvlek
	21-08-2014					13.9	Extreem laag gewicht!
AU.42067	21-05-2014	o na1kj	Terwispel		103.0	17.1	
	12-08-2014	m na1kj		083.0	102.0	17.3	
AU.42126	24-05-2014	o pulli	Warns				Nestjong 6 dagen (4P + 1 ei)
	09-08-2014	o 1kj		66.0	86.0	16.6	Vershil witte vlek lengte is 7.5 mm
AU.42147	26-05-2014	m na1kj	Terwispel	100.0	111.0	18.9	Links deel van ST6 bloedspool zichtbaar
	21-08-2014					19.1	
AU.42158	26-05-2014	m na1kj	Terwispel	108.0	105.0	16.7	
	12-08-2014			66.0	106.0		ST6 links 55.0 mm uit bloedspool
	21-08-2014					15.9	
AU.42244	04-06-2014	v na1kj	Terwispel		94.0	20.3	ST6 links 63.0 mm uit bloedspool.
	29-07-2014			80.0	94.0		broedvlek
AU.42596	14-06-2014	v na1kj	Warns	85.0	75.0	20.5	broedvlek
	09-08-2014						
AU.42633	21-06-2014	m na1kj	Terband	112.0	92.0	18.2	
AU.42837	09-07-2014	m na1kj	Terwispel	83.0	103.0	17.1	
	12-08-2014						Vershil witte vlek lengte is 8.5 mm
	21-08-2014					15.7	Laag gewicht
AU.42946	28-07-2014	v na1kj	Terwispel	90.0	79.0	20.6	
AJ.84154	28-07-2014	m na1kj	Terwispel	92.0	112.0	18.3	
AU.41789	13-08-2014	v na1kj	Terwispel	95.0	83.0	14.0	Extreem laag gewicht!

Twaalf individuele boerenzwaluwen met een verschil van 10 millimeter of meer uit/Friesland.

Eerste jaars.

Kijken we nu naar deze lijst dan valt op dat er een eerste jaars boerenzwaluw tussen zit, namelijk NLA. AU...42126 die als nestjong was geringd in 2014. Deze vogel had een rechter staartpen van een volwassen boerenzwaluw (zonder blauwe bloedspool) en de linker staartpen van een eerste jaars. Er is hier duidelijk sprake van vervangingsrui. Opmerkelijk is dat de linker ST6 een heel andere vorm en lengte heeft dan de rechter ST6. *Zie foto*. Van de linker ST6 was de witte vlek 16.0 mm en rechts 23.5 mm. De rechter pen was qua vorm ook veel spitsier dan de linker doch kon qua lengte niet op geslacht ingedeeld worden omdat het in het overlapping gebied (17.5 tot 29.5 mm) zat. Doch qua vorm komt deze toch typisch overeen met een mannelijke witte vlek die vaak een meer langgerekte en spitse vorm heeft. De gemeten staartlengte (86.0 mm) komt echter overeen met een vrouw. De vervangingsrui heeft maximaal 76 dagen geduurd. Interessant zou zijn om deze vogel in 2015 nog eens terug te vangen en dan de vorm van de witte vlek, biometrie en het geslacht te mogen registreren.

Foto © Jan de Jong, Joure

Opmerkelijke staartpenen van een eerste jaars (!) boerenzwaluw met ring NLA. AU...42126 in de ligbox van Bauke Smid in Warns. De vogel is als nestjong op 24 mei 2014 geringd in nest 2 en was 6 dagen oud. Tussen het uitvliegen en juli moet ergens de rechter staartpen ST6 verloren zijn gegaan, daarvoor is een NIEUWE PEN ontstaan doch dit is METEEN EEN VOLWASSEN staartpen. Ook enkele bovenstaart dekveren waren al vernieuwd (partiële rui).

Een eerste jaars met een volwassen staartpen had ik nog niet eerder geconstateerd tijdens het vangen en ringen van boerenzwaluwen in Friesland. Boerenzwaluw ringer Bennie van den Brink berichtte me daar 12 augustus 2014 het volgende daar over;

Dag Jan, dag Raymond.

Zo'n adulte staartpen bij een juveniele vogel heb ik meermaals gezien.

Dat gebeurt -zoals Raymond al opmerkt - als vroegtijdig een staartpen verloren wordt.

Bij een juveniele vogel keert daarvoor een adulte staartpen terug.

Je kunt dus aan deze jonge vogel nu al zien of het een man of vrouw is (als de veer tenminste volledig is uitgegroeid en geen bloedspeel meer heeft).

In Afrika komt het nog vaker voor. Daar worden tijdens de lange trektocht kennelijk vaker staartpenen verloren, die dan als adulte veer terugkeren.

Boerenzwaluwen beginnen met de staartrui als de handpenen halverwege met de rui bezig zijn, ongeveer vanaf de jaarwisseling. adulten zijn vroeger dan juvenielen. De rui vordert van binnen naar buiten, dus T6 is als laatste aan de beurt. Die valt echter vaker al eerder uit, bij T4 of T5, als compensatie voor de langere groeiperiode van deze veer.

Het is dus geen genetisch verschijnsel.

Bennie van den Brink

Dat een jonge boerenzwaluw zo vlak na de geboorte een buitenste staartpen verliest daarvan verwacht je niet dat deze pen al meteen als een volwassen pen uitgroeit. De vogel is zelf nog niet in volwassen kled en alle andere staartpenen hebben nog de onvolwassen lengte.

Vraag is hoe kan het dat er bij deze vervangingsrui meteen een nieuwe volwassen veer tevoorschijn komt? Het antwoord ligt verborgen in het veerzakje.

Veerzakje.

Veren ontstaan uit een huidverdikking in de opperhuid van de vogel. Uit deze huidverdikking ontstaat een uitstulping een soort veerpapil. Rondom deze veerpapil ontstaat een inkeping rond de basis. Het veerzakje bestaat bij de inkeping uit een serie van weefsellagen welke bestaat uit de huid van het veerzakje, de opperhuid van het veerzakje, de opening, de veerkraag en in het center de huidpulp.

Valt op een of andere manier tijdens het leefproces van de boerenzwaluw buiten het normale ruiproces om een veer weg dan maakt het betreffende veerzakje er meteen weer een nieuwe aan. Zodra de beschadigde veer uitvalt, ontstaat er in het betreffende veerzakje een signaal en maakt het een nieuwe aan, dit staat los van de normale rui. We noemen dit de vervangingsrui. *Opmerkelijk daarbij is dat een jonge boerenzwaluw ergens tussen zijn 6^e en 82^e levensdag al in staat is om een volwassen normaal gekleurde staartpen te produceren tijdens een vervangingsrui.*

Bij normale rui regelen drie organen de rui namelijk de schildklier, hypofyse en de geslachtsorganen. De schildklier maakt als eerste een hormoon aan dat ervoor zorgt dat de veer(en) uitvallen. Dan stimuleert de hersenen de hypofyse om hormonen af te scheiden en die hormonen zetten de geslachtsorganen aan het werk die dan ook hormonen gaan produceren. Deze geslachtsorganen zouden dan zorgen voor de kleur, vorm en de aangroei van de nieuwe veer. Andere externe factoren die bijdragen aan de rui zijn de temperatuur, de vochtigheidsgraad, de lengte van de dag en het voedsel van de vogel.

Reden te meer om dus ook van de eerste jaars boerenzwaluwen biometrie te verzamelen en tevens de staartpenen goed te controleren na het uitvliegen. Vooral de als nestjong geringde vogels waar van je de geboorteplek en herkomst exact weet.

Volwassen.

Bij de volwassen vogels vond ik er zes mannen en vijf vrouwen met opvallend verkorte staartpenen. Bij de vijf vrouwen werd een afwijking van de beide staartpen toppen geconstateerd van 11-14-10-11-en 12 mm (gemiddeld 11,6 mm). Drie vrouwen hadden rechts een kortere staartpen en twee links.

Bij de zes mannen is de afwijking van de beide staartpen toppen 11-20-20-19-40- en 20 mm.(gemiddeld 21.83 mm). Drie mannen hadden rechts een kortere staartpen en drie links.

Als we wat nader op de vrouwen en mannen ingaan, zien we enkele opmerkelijke feiten waarmee we bij het meten van de staartlengte en de witte vlek op de buitenste staartpen rekening mee moeten houden.

A. Vrouwen.

Van de vijf gevangen individuen zijn er vier in 2014 nieuw geringd. Het vrouwtje met ring NLA. BA...74291 is op 7 juni 2012 als nakj geringd. Van twee vrouwen enkele opmerkelijke waarnemingen.

NLA. AU...42244.

De vogel met ring NLA. AU...42244 welke op 4 juni 2014 voor het eerst werd gevangen en geringd had op die ochtend een linker staartpen die 63.0 mm uit de bloedspool stak (foto) en een rechter staartpen die enorm gesleten was aan de top.

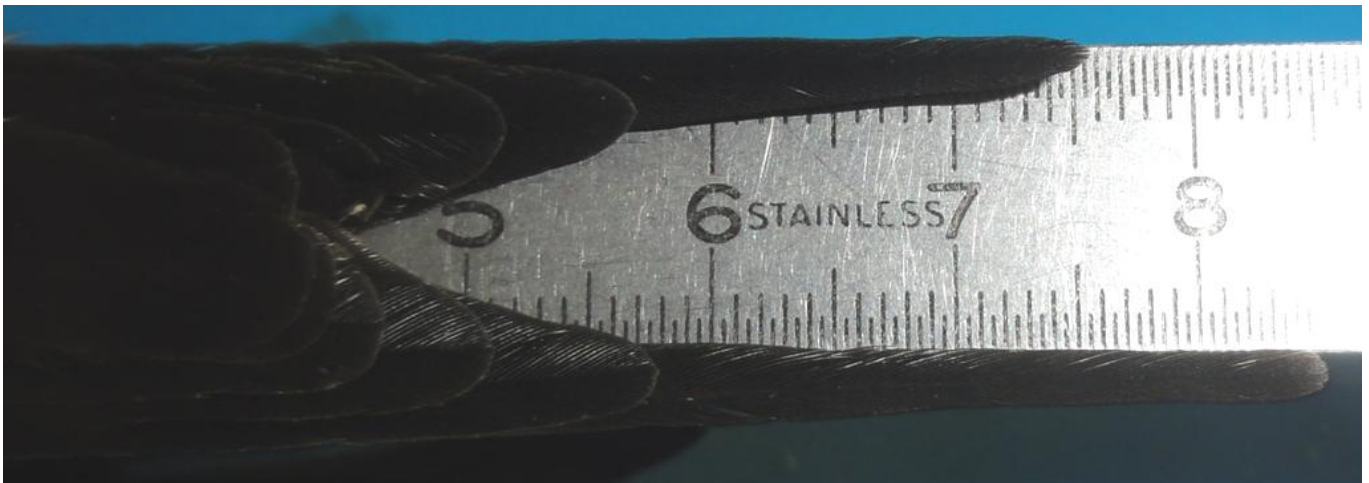
4 juni 2014. Terwispel. NLA. AU...42244 vrouw na 1kj, linker staartpen net 63.0 mm uit de bloedspeel

29 juli 2014. Terwispel. Staartpennen van Boerenzwaluw NLA. AU...42244 vrouw na 1kj

Wat opvalt aan de staartpennen van deze vrouw is dat op 29 juli de rechter ST6 wel erg gesleten is aan de top, de schacht is ook sterk verbleekt. Ook is de linker buitenste staartpen die op 4 juni nog 63.0 mm uit de bloedspeel stak is duidelijk niet door gegroeid. Duidelijk is te zien dat de rechter staartpen over een groot deel duidelijk verbleekt is. Ook de binnenste beide ST1 staartpennen hebben een iets verbleekte schacht. Alle andere pennen lijken me redelijk vers wat erop zou kunnen duiden dat de rechter staartpen en beide middelste ST1 staartpennen NIET zijn afgeworpen in het overwintergebied. Ook zijn de toppen van de staartpennen ST5 links en rechts niet gelijk. De linker ST5 is duidelijk korter dan de rechter. Duidelijk een vogel die in Afrika tijdens de start van de staartpenruï en aan het einde daarvan problemen heeft ondervonden. Bij de mogelijk vervroegde terugkeer uit Afrika heeft deze vrouw stellig de normale ruï niet kunnen voltooien en onderbroken. Tijdens het eieren leggen ruïen boerenzwaluwen geen staart of vleugelpennen, dit vergt te veel van hun lichaam. Dit vrouwtje heeft de normale ruï dus onderbroken.

NLA. AU...42596.

14 juni 2014. Warns. NLA. AU...42596 vrouw na 1kj. met broedvlek. Alle staartpennen gaaf doch rechter staartpen ST6 een flink stuk korter.

Kijken we naar de staartpenen van het vrouwtje van 14 juni 2014 dan zien we een heel ander beeld. Deze broedvogel heeft duidelijk gave staartpenen, deze zijn stellig allemaal ontstaan in het overwintergebied (Afrika) doch de rechter staartpen is niet volledig uitgegroeid. Er was op 14 juni geen blauwe bloedspool meer te zien. Mijn inziens hebben we hier ook te maken met onderbroken (uitgestelde) staartpenrui. Aan de vorm van de rechter staartpen ST6 zien we ook dat hij niet gelijk van vorm is als de linker. Beide ST5 staartpenen zijn even lang.

B. Mannen.

Van de zes mannen zijn er vijf in 2014 geringd. De zesde, het mannetje met ring NLA. AJ...84154, is op 6 juni 2008 als nestjong geringd bij A.Venema in Terwispel en is dus al in zijn 7^e kalenderjaar. Van drie van deze mannen enkele opmerkelijke feiten.

NLA. AU...42158

Op 26 mei 2014 word het mannetje NLA. AU...42158 geringd in de boerderij van Appie Venema. De buitenste ST6 is volledig uitgegroeid en is 108 mm met een witte vlek van 41.0 mm. De rechter staartpen ST6 is 3.0 mm korter en is 105.0 mm, het gewicht is 16.7 gram. Zie foto 26 mei.

Foto © Jan de Jong, Joure

26 mei 2014. Terwispel. Staartpen ST6 links Boerenzwaluw man na1 kj NLA. AU...42158. *Let op de gaatjes van de veermijten.*

Foto © Jan de Jong, Joure

12 augustus 2014. Terwispel. Boerenzwaluw man na1 kj NLA. AU...42158.

Op 12 augustus 2014 word NLA. AU...42158 teruggevangen in dezelfde schuur bij A. Venema. De linker staartpen ST6 van 26 mei is uitgeworpen en daarvoor in de plaats is nu een nieuwe staartpen gegroeid die al 55.0 mm uit de bloedspeel steekt en 40.0 mm korter is dan de rechter staartpen ST6. De witte vlek van deze nu nieuwe staartpen is 38.0 mm. Duidelijk sprake van **vervangingsrui in het broedgebied**.

NLA. AU...42837.

Op 9 juli 2014 wordt NLA. AU...42837 geringd in de schuur bij Appie Venema. De linker staartpen ST6 is volledig uitgegroeid (geen blauwe bloedspeel) en 20.0 mm korter dan de rechter staartpen. De witte vlek rechts is 28.0 mm, links is kleiner en niet gemeten.

Foto © Jan de Jong, Joure

Foto 9 juli 2014 Terwispeel NLA. AU...42837 boerenzwaluw man na 1 kalenderjaar.

Foto © Jan de Jong, Joure

12 augustus 2014. Terwispeel. Boerenzwaluw man na 1 kj NLA. AU...42837.

Dezelfde vogel wordt op 12 augustus 2014 weer teruggevangen in dezelfde schuur van Appie Venema en daarbij zijn de witte vlekken van de linker en rechter ST6 gemeten, links 20,5 mm/rechts 29,5 mm.

Op de foto van 12 augustus is duidelijk te zien dat de witte vlekken op de buitenste staartpenen qua vorm maar ook qua lengte duidelijk verschillen. De linker staartpen is duidelijk na 9 juli NIET verder gegroeid en moet dus stellig VOOR die data al een keer vervangen zijn. De vraag is of dit in het overwintergebied is geweest of op de terugweg naar het broedgebied. Ik vermoed dat dit in het overwintergebied is gebeurd en dat de vogel toen hij terugkeerde naar het broedgebied de groei is gestopt (**onderbroken rui**).

NLA. AU...42067.

Op 21 mei 2014 wordt NLA. AU...42067 in Terwispel bij Arie Steenwijk in de loods gevangen en geringd. De buitenste staartpen ST6 rechts is 103.0 mm en de witte vlek rechts is 25.0 mm. Het topje van de linker staartpen is deels afgebrokkeld. Alleen foto van de rechter ST6 gemaakt.

Foto © Jan de Jong, Joure

12 augustus 2014. Terwispel. NLA. AU...42067 Boerenzwaluw man na1 kj met linker ST6 verkort. *Vergelijk de vorm van de witte vlek op deze foto van AU...42067 met die van AU...42837!*

Op 12 augustus 2014 wordt dezelfde vogel teruggevangen in een andere schuur namelijk bij Appie Venema, de linker ST6 nog in groei, staartpen links 83.0 mm/rechts 102 mm, en een witte vlek op ST6 links van 25.0 mm. De witte vlek van beide buitenste staartpenen is qua vorm en lengte vrijwel gelijk. In de tussenliggende periode (21mei/12 augustus) is de vogel in geen van beide stallen teruggevangen. Zou deze wel aan het broedproces hebben deelgenomen? Het is niet aannemelijk dat de vogel in de stal van Venema een legsel had omdat in die stal het aantal boerenzwaluwen regelmatig is gecontroleerd op nieuwe broedvogels. Deze vogel heeft dus zijn linker staartpen in het broedseizoen verloren (vervangingsrui) en heeft mogelijk (?) in een andere stal aan het broedproces deelgenomen.

Discussie en slot.

Uit het verzamelde materiaal van de staartpenen blijkt dat er toch nog van allerlei variaties zijn waardoor een staartlengte en daarmee de witte vlek op de buitenste staartpen flink kan variëren. Het is dus belangrijk om notities te maken van afwijkende staartpenen.

De verschillen in lengte van de witte vlek in de linker en rechter staartpen kunnen dus ook best verklaard worden doordat er vervangingsrui is opgetreden. Vervangingsrui kan optreden in de overwintergebieden en in de broedgebieden. Ook kan vervangingsrui optreden bij grote nestjongen eerste jaars, soms al vroeg in het broedseizoen (zie foto van NLA. AU...42126).

Deze vervangingsrui kan bij boerenzwaluwen in allerlei perioden voorkomen doch wordt meestal onderbroken bij de terugkeer naar de broedgebieden. Vandaar ook dat er in het voorjaar zowel mannen als vrouwen kunnen worden aangetroffen met een groot verschil in staartpenlengte van de linker en rechter buitenste staartpen.

De vrouwen kunnen in het broedseizoen tijdens de fase van het ei leggen en broeden deze vervangingsrui tijdelijk onderbreken (NLA. AU..42244) wat stellig te maken kan hebben met de benodigde energie die nodig is voor het broeden en de aanmaak van de eieren. Bij de mannen is de vervangingsrui en de onderbroken rui divers.

Enkele mannen kunnen vroeg in het broedseizoen stellig wel de vervangingsrui van de buitenste staartpen aanvagen bij voldoende voedselaanbod doch het is nog onduidelijk is of deze ook in de broedgebieden wordt afgemaakt en of ze daarbij aan het broedproces deelnemen.

Andere mannen onderbreken deze vervangingsrui duidelijk. Dit komt in de witte vlek dan ook duidelijk tot uiting door een flink verschil in vorm vergelijk de foto's van NLA. AU. 42837 en NLA. AU...42067! Onduidelijk is of een dergelijk mannetje tijdens een dergelijk periode nog actief meedoet aan het broedproces en of de afwijking aan de witte vlek door (tijdelijk) voedselgebrek of energieverlies wordt veroorzaakt.

Het grasduinen in de enorme berg foto's van staartpenen met witten vlekken heeft me bewust gemaakt dat er nog erg veel te ontdekken is over de verschillen in de vorm van de witte vlek in samenhang met de vervangingsrui. Belangrijk daarbij is mijns inziens wel in welke mate de beide geslachten deelnemen aan het broedproces. Stellen de late boerenzwaluwen hun vervangingsrui in het overwintergebied niet uit en blijven ze daardoor langer en komen ze daardoor later aan in het broedgebied? Of zijn de late terugkerende broedvogels nu juist vogels die laat in het broedseizoen zijn geboren en daardoor ook later in het overwintergebied aankomen en dan ook later hun volledige rui voltooiën? Vragen waarop we door middel van onderzoek aan het nest en splitsing van late en vroege nestjongen (DATA BANK Wageningen) misschien iets over kunnen ontdekken! Genoeg materiaal om in te grasduinen.

Foto © Jan de Jong Joure

30 mei 2014. Kortehemmen. Staartpenen vertellen ons veel over de boerenzwaluw zelf.

3. Wie onderzoeken er meer boerenzwaluwen in Friesland?

Naast het eigen onderzoek op diverse plekken in de provincie Friesland in 2014 zijn er ook ander vogelringers en ringgroepen al enige jaren actief met het ringen van boerenzwaluwen. Ik noem er hier slechts vier waarvan ik gegevens heb verzameld en/of ontvangen via email en publicaties/mededelingen die ik op internet (www.trektellen.nl en www.menork.nl) heb kunnen vinden. In totaal van de gemelde 4655 boerenzwaluw records in Friesland in GRIEL (stand 12-11-2014) zijn er zeker 3712 boerenzwaluwen geringd door Friese ringers, daarvan zijn zeker 2894 (77.96%) geringd als nestjong.

3.1. Waar zijn in 2014 in Friesland boerenzwaluwen geringd.

In 2014 zijn in Friesland veel boerenzwaluwen gevangen en gecontroleerd door diverse ringers en onderzoekers van het Vogeltrekstation Wageningen. Tussen 1-1-2014 en 12-11-2014 waren er 4655 records opgenomen in het program GRIEL (Vogeltrekstation in Wageningen). Kijken we naar de verspreiding van al deze teruggevangen en/of geringde boerenzwaluwen dan valt op dat het grootste deel is gevangen in het **NO** en **Centraal** deel van Friesland. In het **NW** deel, vanaf de lijn Zurich (Afsluitdijk)- Bolsward- Sneek- Bozum- Goutum- Hurdegaryp – Damwâld – Dokkum – Holwerd is in 2014 geen enkele boerenzwaluw gevangen. Op de Waddeneilanden zijn de aantallen ook gering, Ameland 1, Schiermonnikoog 4 en de eilanden Vlieland en Terschelling beide 0. Verder is in grote delen van **ZW** in Friesland ook heel weinig gevangen. Allen in het uiterste puntje bij Stavoren, Warns en Laaxum (Ype Albada/Jan de Jong) is onderzoek gedaan. Bij Kornwerderzand 33 boerenzwaluwen en in Smallebrugge slechts 1 blauw vierkantje, bleek een vondst van een dode boerenzwaluw met Belgische ring! In het **ZO** deel van Friesland, ten zuiden van de lijn Lemmer – Echtenerbrug – Heerenveen zuid – Jubbega – Donkerbroek – Haulerwijk zijn in 2014 geen boerenzwaluwen gevangen of geringd.

Foto Jan de Jong, Joure © Vogeltrekstation Wageningen GRIEL.

Verspreiding van gevangen (incl. geringde) boerenzwaluwen in de provincie Friesland (opname 12-11-2014).

Vierkantjes geven globaal aantal weer: **blauw** tussen 1-10 **groen** tussen 11-25 **geel** tussen 26-59 **oranje** tussen 60-151 **rood** tussen 152-300.

Bij het bekijken van de lijst met de verspreiding van de gevangen boerenzwaluwen in Friesland valt op dat er in het Noord westelijk deel (NW) in 2014 geen boerenzwaluwen zijn geringd of gevangen. Vreemd eigenlijk want volgens het standaardwerk de Atlas van de Nederlandse broedvogels, 2002, blz. 316-317 is de **relatieve dichtheid** aan boerenzwaluwen daar juist het hoogste! Exacte broedvogeltellingen zouden daar dus een beter inzicht in moeten geven want aan een Relatieve dichtheid op de schaal van 0 tot 1 hebben we vrij weinig en daaraan kan je **GEEN exacte broedvogel dichtheid** aan aflezen!(zie het genoemde standaardwerk blz. 24-25). De verspreiding van broedvogels op de SOVON site geeft dus een verkeerd beeld. Recente tellingen en onderzoek in deze gebieden zou daar in de toekomst dus helderheid in moeten geven.

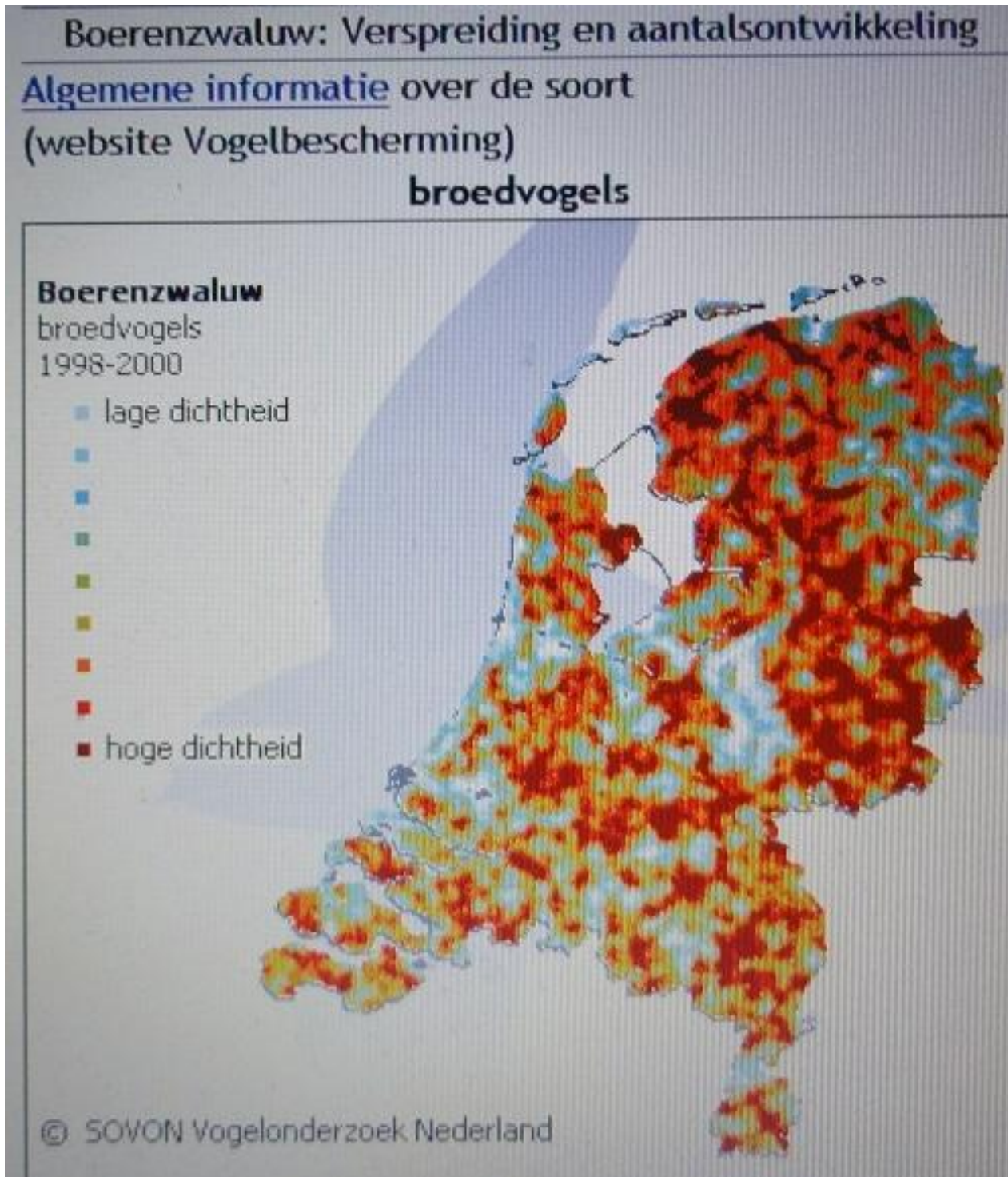

Foto © Jan de Jong, Joure

Bron; site SOVON 16-11-2014. <https://www.sovon.nl/nl/soort/9920> Verspreiding & trends.

Het is aan te bevelen dat er in deze gebieden (**NW**, **ZO** en **ZW**) wat meer ringonderzoek gedaan wordt aan boerenzwaluwen. Daarmee krijgen we ook een helderder beeld van onder anderen de conditie van de broedvogels in deze gebieden, vooral in de **NW** kleizone daar hebben we nog maar heel weinig informatie van. Er is dus nog veel te doen.

3.1.1. Ringgroep Menork omgeving Langezwaag.

De Ringgroep Menork doet al vanaf 2009 op een aantal vaste locaties aan RAS boerenzwaluw onderzoek in de omgeving van Langezwaag. In 2014 zijn er 378 zwaluwen gevangen waarvan er **340 geringd** zijn (289 pulli, 4 1kj en 47 volwassenen). Achtendertig volwassen vogels werden er met een ring van vóór 2014 teruggevangen. De 289 pulli werden in 70 nesten geringd, dat is gemiddeld 4.13 geringd jong per nest. Dit jaar zijn er samen met Niels de Haan uit Amstelveen (stagiair) voor het eerst proeven gedaan om de boerenzwaluw mannen en de vrouwen individueel te merken om ze te herkennen en te kunnen koppelen aan de nest locatie, daarbij is ook gebruik gemaakt van camerabeelden. Zie www.menork.nl.

Op 25 mei 1^e nest met 6 jongen geringd en op 7 september het laatste nest met 2 nestjongen geringd bij Sietse van der Wal in Langezwaag.

3.1.2. Vogelringers Tseard en Derick Hiemstra omgeving Surhuisterveen.

Vader Tseard Hiemstra en zoon Derick Hiemstra ringen in de wijde omgeving van Surhuisterveen veel jonge boerenzwaluwen in schuren en stallen, en komen daarbij zowel in de provincie Groningen als Friesland. Alleen al in 2014 zijn er door vader en zoon in totaal 1996 boerenzwaluwen geringd, daarvan zijn er **in Friesland 1175 geringd** (1020 nestjongen, negen eerste jaars en 146 volwassen vogels). In de provincie Groningen werden 821 boerenzwaluwen geringd. Van 957 Friese nestjongen is bekend dat ze geringd zijn in 236 nesten, gemiddeld 4.06 geringd jong per nest. In Friesland is door de ringers het eerste jong geringd op 26 mei te Surhuizum (12dagen oud), laatste jong op 6 september geringd te Surhuizum (16 dagen oud). In Surhuizum is op 14 augustus 1 boerenzwaluw man gecontroleerd met Italiaanse pootring.

3.1.3. Vogelringgroep Burgumermar (Eastermar) in omgeving Oostermeer.

De ringgroep van A. Timmerman en G. de Vries (assistentie vanaf 2014, Bareld Storm) ringt al jaren (zeker vanaf 2009) in de directe omgeving van Oostermeer een flink aantal boerenzwaluwen, voornamelijk nestjongen. In 2009 (518), 2010 (618), 2011 (390), 2012 (519) en 2013 504 boerenzwaluw geringd (*Verslag Fûgelringgroep 2013 p.1-9. A. Timmerman*). In 2014 zijn er in totaal **608 boerenzwaluwen geringd**.

3.1.4. Ype en Tryntsje Albada omgeving Laaxum.

In 2014 zijn er aan de IJsselmeerkust bij Laaxum door Ype en Tryntsje Albada met hijsnetten en mistnetten in totaal **181 boerenzwaluwen geringd** (170 1kj, 10 volwassenen en 1 volgroeid). Een van de geringde vogels die op 24 augustus geringd werd is op 5 september teruggevangen in het Nationaal Park de Grote Peel. *Het vangen met een hijsnet in combinatie met mistnetten op boerenzwaluwen wordt in Nederland maar weinig uitgevoerd. Gezien de locatie aan de IJsselmeerkust toch een mooi resultaat.*

4. Vroege en laten meldingen uit de provincie Friesland.

Vooraf de meldingen van de aankomst van **de eerste boerenzwaluwen IN de schuren en stallen** zijn belangrijk om te weten. Heb dan ook niet alle Friese meldingen die bekend zijn geworden via www.trektellen.nl en www.waarneming.nl in deze opgave opgenomen. De boerenzwaluwen die in de schuren gezien worden zijn de **werkelijk terugkerende broedvogels**. Tussen de eerste aankomst data in schuren en of stallen kunnen soms grote verschillen zitten. Dit jaar kwam het op meerdere plekken voor dat er tot diep in mei nog vogels terugkeerden in de stallen. **Staat U melding er niet bij in de aankomst data meldt hem dan alsnog, het is voor ons heel belangrijk om deze gegevens te blijven registreren.** Hetzelfde geldt ook voor de laatste waarnemingsdata IN de schuren en daarbuiten. Daarbij kunnen ook grote verschillen optreden. Het verslag van Appie Venema (Nieuws van de ringplekken) geeft duidelijk aan dat er tot laat in het seizoen nog boerenzwaluwen aanwezig kunnen zijn.

4.1. Vroege waarnemingen.

Ook dit jaar waren er weer vroege meldingen in maart. Vroege losse meldingen blijven welkom.

- 16-03-2014. Tussen Dronrijp en Winsum een vanuit de auto gezien (Johannes van der Meer, Dronrijp).
- 20-03-2014. Twee overvliegend bij de Hoarnestreek (Jasper Zoeter).
- 21-03-2014. Drie voedsel zoekend in de Jan Durkspolder in Alde Feanen (Anne van der Wal).
- 27-03-2014. Bij de Delleboersterheide (Catspoele) een overvliegend (Vincent Douwes).
Te Hantum een door Ad Kroon gezien (mededeling Johan de Jong, Ureterp).
- 29-03-2014. Bij Bokkendal op Vlieland (oost) een overvliegend (Carl Zuhorn).
- 30-03-2014. Twee schuur binnengevlogen te Huisterheide (Dhr. + Mevr. Bulsing, Joure).
- 31-03-2014. Bij Venekoten te Oosterwolde een overvliegend (Dirk Hiemstra).
In de Ferwerderpolder bij Noordeinde een aanwezig (R. Hiemstra).
- 02-04-2014. Tussen Drachten en Heerenveen bij de A7 t.h.v. Van Oords Merksen bij Terwispel om 15.00 uur drie waargenomen (Mevr. Visser, Joure).
- 03-04-2014. Bij Nijetrijne een aanwezig (Pim Frijling).
Te Dedgum savonds een terug (ton en Catharina Westendorp, Dedgum).
Te Terwispel 2 zingend op prikkeldraad langs de Nieuwe vaart te Terwispel. Een uurtje later twee bij de boerderij aan de Mouwewei gezien (Appie Venema, Terwispel).
Bij Gorredijk een gezien (Jan Veldman, Joure).
In het Lauwersmeer een overvliegend (Clemens Heijmen).
Bij Friese Palen twee terug (Jan Overwijk).
Bij het bruggetje over de Tjonger te Mildam zes waargenomen (Jan Oord).
Bij de Noorder Oudeweg bij Broek bij Joure een waargenomen (Durk Visser).
- 04-04-2014. Smorgens een boerenzwaluw in de schuur geslapen op nest V27 te Terwispel (A. Venema).
- 05-04-2014. In Terband een m 20.15 uur in paardenstal op nest terug (Trienke Tjepkema, Terband).
Bij de Lange Sleat omgeving Terkaple een vogel gezien (vogelwacht Joure, Facebook).
Drie vogels bij de boerderij gezien (Appie Venema, Terwispel).
- 06-04-2014. In Boelenslaan een terug in de stal (Minke Hoekstra, Boelenslaan).
Om 10.00 uur twee te Oldeberkoop, rond 20.00 uur vlogen ze in en uit de schuur (D. Schipper).
Bij kanaal de Noorder Oudeweg bij Broek een gezien (Bertus Rijpkema).
- 07-04-2014. Drie bij bezoekerscentrum It Fryske Gea bij Katlijker Schar (Jaap Veenstra, Heerenveen).
Te Broek zuid een gezien (Laurens Potijk, Joure).
Vier vogels terug om 17.00 uur in Suamarderheide (Barteld Storm, Suamarderheide).
In Tzum een terug in de stal (Siem Viëtor en Geertje de Jong, Tzum).
- 08-04-2014. In Haskerdijken een terug (Hans van der Bom, Haskerdijken).
- 09-04-2014. Twee overvliegend te Lemmer (Romke van der Kloet, Lemmer).
Vier in loods aan Zeedijk te Blije bij J. Jensma (mededeling Henk Oud, Joure).
- 10-04-2014. In Grou 1 terug in de stal (Sjoerd Hoekstra, Grou).
- 11-04-2014. Drie terug in de loods in Terwispel (Arie Steenwijk, Terwispel).
Bij een boothuis in de Deelen een gezien (Syb Stoker, Joure).
In de garage 1^e boerenzwaluw weer terug (Ineke Bloemers, Goingarijp).
Twee terug in Langezwaag in schuur (S. van der Wal, Langezwaag). op 12-4 waren er al vijf!
- 12-04-2014. Twee terug in de schuur te Warns (Bauke Smid, Warns).
De eerste weer terug in de stal te Kortehemmen (Mevr. Van der Wal).
- 16-04-2014. Eerste terug in schuur te Noord Burgum, op 25-04-2014 aan het nestelen (Jan van der Veen, Noord Burgum).
- 17-04-2014. Eerste weer terug in schuur te Terwispel om 07.45 uur (Sjoerd Wagenaar, Terwispel).
- 19-04-2014. Al zeker 10 terug in de schuur, zeker 4 paar hebben hun nest al bezet (A. Venema, Terwispel).

Soms zijn ze bij ons erg laat terug uit Afrika in schuren of stallen.

- 21-04-2014. In Haule de eerste terug in de stal. Pas in mei kwam de rest binnen (Jannes Stelling, Haule).
- 28-04-2014. Nu pas een paar terug te Oosterwolde. Op 11-05-2014 vogels druk aan het nestelen en op 26 mei 2014 vijf eieren in het nest (Ben Moes, Oosterwolde).
- 04-05-2014. Zeker al 14 a 15 paren terug in de schuur te Terwispel. Het is een dolle boel, wel zeven boerenzwaluwen scheren in wilde vluchten rond de boerderij, zes mannetjes achter een wijfje aan? Hoor van anderen hier in de omgeving dat er nog maar heel weinig terug zijn. Zou de Sahara zandstormen enige weken geleden zijn tol hebben geëist? (Appie Venema, Terwispel).
- 15-05-2014. Nog groepje van 10 bij het Van Oordts Mersken reservaat bij Terwispel laag en snel pal noord wegtrekkend (Appie Venema, Terwispel).

4.2. Late waarnemingen.

Ook bij de late waarnemingen willen we graag de data wanneer de grote groep en de laatsten zijn vertrokken uit de schuren en stallen. Soms laten de oude vogels daarbij de nesten met jongen en/of eieren in de steek.

- 13-09-2014. Laatste vertrokken uit onze schuur te Terwispel (Rikus en Tryntsje Veenstra, Terwispel).
- 15-09-2014. Al voor de 15^e september vertrokken uit de stal en loods (Arie Steenwijk, Terwispel).
- 18-09-2014. Laatste zwaluwen vertrokken bij ons te Langezwaag (van der Wal, Langezwaag).
- 20-09-2014. Vandaag zijn ook de laatste zwaluwen uit onze schuur vertrokken in Kortehemmen (Mevr. van der Wal, Kortehemmen). In Terband waren vóór 20-09-2014 ook al alle zwaluwen vertrokken uit de paardenbox (T, Tjepkema, Terband).
- 21-09-2014. Op de vinkenbaan te Vlieland nog één geringd (G. Bochem, A. Taam en C. Zuhorn). Bij Giekerk nog een voedsel zoekend (Merel Zweemer en Jeroen Breidenbach).
- 22-09-2014. Drie bij Heerenveen zuid (Willem Bosma).
- 27-09-2014. Alle boerenzwaluwen zijn nu vertrokken uit ligboxen te Skarl (bij Warns). De grote groep was al 14 dagen eerder vertrokken, alleen 4 paar met jongen bleven over (Bauke Smid, Warns). Zes boerenzwaluwen bij Venebuurt te Terwispel (Willem en Wender Bil, A. Venema). Vijftig ter plaatse aan Sneekermeer (Johan Helmus).
- 28-09-2014. Nog twee boerenzwaluwen bij de Venebuurt te Terwispel (Willem en Wender Bil, A. Venema). Vier overvliegend naar oost te Berlikum (Gertjan Hijstek). Twee overvliegend te Wijnjewoude (Koert Scholten).
- 29-09-2014. Vijftig overvliegend naar west te Fochteloo (Rudie Huiting). Honderd bij Ezumakeeg Noord in Lauwersmeer (Frank Klinge).
- 30-09-2014. De laatste boerenzwaluw is hier vertrokken, op 10-09-2014 nog een paar met vier jongen in nest (Jan van der Veen, Noord Burgum).
- 01-10-2014. Vier overvliegend te Kornwerderzand (Bouke Roosma).
- 03-10-2014. Twee overvliegend bij haven van Harlingen (Griet Nijs).
- 04-10-2014. Drie voedsel zoekend bij Alde Feanen/Lytse Mar (Marten Sikkema). Bij Ternaard een buitendijks (Peter Goedbloed). Tijdens telling Eurobird Watch in de Venebuurt twee vogels geteld (ringgroep Menork).
- 05-10-2014. Tachtig voedsel zoekend bij het Rijsterbos en bij Mirns een groep van 208 overvliegend naar zuidoost (Aart Vink).
- 06-10-2014. Vanmorgen vroeg vloog de laatste boerenzwaluw uit de schuur, deze had er de afgelopen nacht nog geslapen, nadien geen boerenzwaluwen meer gezien (Appie Venema, Terwispel).
- 07-10-2014. Vijf bij Arum gezien (Jasper Zoet).
- 08-10-2014. Te Buitenpost een overvliegend naar west (Teunis IJlstra).
- 09-10-2014. Bij Gerkesklooster een overvliegend (Kees Bode). Zeventien overvliegend naar zuidoost bij Mirns (Aart Vink en Henny Vink- Slotboom).
- 12-10-2014. Bij Boer nog een gezien (Teunis IJlstra). Negen bij de Wide Mar te Stien (J. de Groot).

14-10-2014. Twee vogels overvliegend naar zuid boven Leeuwarderbos (Jeroen Breidenbach e.a.).

18-10-2014. Twee volwassen in Koudum (L.P. Zijlstra).

20-10-2014. Ter plaatse een bij Waddenzeedijk op Schiermonnikoog (Edwin de Weerd).

21-10-2014. Nog een bij Midsland op Terschelling (Martijn Kok).

23-10-2014. Nog een overvliegend naar oost bij Bomenland op Vlieland (Jan en Joey Braat).

31-10-2014. Een overvliegend bij Hoek de Bant in het Lauwersmeer (Marco van der Velde).

01-11-2014. Op Ameland bij het Duinmeer nog een gezien (Justin Jansen).

Bij Laaxum een overvliegend tijdens trektellingen (E. van Hijum en Yde Kuipers).

04-11-2014. Twee vogels in de ochtendschemering bij de vinkenbaan op Vlieland (Han Bouwmeester Holmer Vonk, Marc van der Aa en Peter van Zwol).

07-11-2014. Bij de kazerne in Lauwersmeer een gezien (www.lauwersmeer.com).

09-11-2014. Bij Piaam/Kooihuizen nog een voedsel zoekend (Berend van Wijk).

11-11-2014. Bij Westerseveld op Vlieland 1 overvliegend (Carl Zuhorn).

14-11-2014. Een overvliegend bij Zuricherpolder (Dick Pruiksmas).

17-11-2014. Twee bij het Lauwersmeer (Jelle van Dijk).

Sponsor mee aan het Wetenschappelijk Ringonderzoek naar Boerenzwaluwen.

Voor **iedere bijdrage van 20 euro** wordt een serie van **100 vogelringen** aangeschaft.

Mocht van deze serie van 100 vogelringen er een of meer buiten 15 km van de ringplek teruggemeld worden dan krijgt de sponsor hiervan bericht door middel van een terugmelding.

Sponsors worden genoemd en ontvangen het eindverslag.

Meldt U bijdrage aan op j.d.jongringer403@home.nl en U ontvangt bericht welke serie(s) nummers door U gesponsord zijn. U mag zoveel series van 100 opgeven als U wil, elke serie voor 20 euro.

Stort U bijdrage op Rekening NL76 RABO 0122 1605 84
met vermelding van; **Sponsorbijdrage 2014 Boerenzwaluw**
t.n.v. Jan de Jong Ringonderzoek Boerenzwaluw.

Uiteraard mag U ook een andere vrijwillige bijdrage geven om het onderzoekswerk te steunen.

5. Boerenzwaluw uit Friesland vestigt nieuw Europees record.

Tijdens het rondsnuffelen op zolder in de oude papieren en mappen vond ik in de hoek van een oude doos nog een klein wit doosje met inhoud wat gewikkeld was in een stuk krantenpapier waarop geschreven was; *bewaren 25 juni 1994 Rohel*. Nieuwsgierig geworden naar de inhoud begon ik het papier langzaam te verwijderen en kwam tot de ontdekking dat het doosje drie eitjes van de boerenzwaluw bevatte van verschillende diameter.

Alle drie erg broos, ze lagen in een bedje van closetpapier in een klein glazen potje. Het bleken eieren te zijn van een verlaten legsel wat ik tijdens de eerste jaren van mijn ringonderzoek aan boerenzwaluwen was tegengekomen en voor de wetenschap had bewaard. In de doos zaten ook een vijftal oude verslagen die destijds gemaakt waren voor de veehouders in de omgeving waar ik de nestjongen en oude vogels ving voor het Boerenzwaluwenproject van het Vogeltrekstation (NIOO/KNAW). Uit mijn aantekeningen van destijds bleek dat het legsel in het tanklokaal verlaten was aangetroffen in de boerderij van Siebren Akkerman in Rohel aan de Kwekerijweg. Alle drie de eieren uit hetzelfde nest dus. Opmerkelijk daar er een groot verschil in grootte was van de eieren. De kleinste had een lengte van 11,4 mm en een diameter van 9,0 mm. Vreemd eigenlijk dat deze drie eieren in een en hetzelfde nest lagen, zou het van één wijfje zijn geweest? Vandaar ook kennelijk dat ze bewaard zijn gebleven. Naspeuren in het standaardwerk van Handbuch der Vogel Mitteleuropas (band 10/1) leerde me dat op blz. 423 als minimum maat stond aangegeven 11,9 x 9,5 mm.

Deze vondst betreft dus het kleinste ei wat ooit in Europa is gevonden van de boerenzwaluw. Zo waar een voor Friesland nieuw en Europees (mogelijk zelfs) wereld record.!

Het doosje met eitjes is op woensdagavond 16 april 2014 aangeboden aan het Fries Natuurmuseum in Leeuwarden tijdens een lezing over de boerenzwaluw (Bennie van den Brink) en Gierzwaluw (Luit Buurma) verzorgt door het Biologisch Werkverband van de Fryske Akademy, de Fryske Feriening foar Fjildbiology en het Fries Natuurmuseum. Op die avond die om 20.00 uur in het Schoenmakersperk 2 in Leeuwarden begon is door de spreker Bennie van den Brink ingegaan op het ringonderzoek, de overwintering, rui, en de aller nieuwste uitkomsten van het zender onderzoek aan boerenzwaluwen in ons land. Luit Buurma sprak over de nieuwste informatie over Gierzwaluwen die naar voren kwam uit de Cambridge gierzwaluw conferentie die van 8 tot 10 april is geweest. Nieuwsgierig naar de bijzondere vondst van dit nieuwe Europese record van de boerenzwaluw, ga dan eens een kijkje nemen in het Fries Natuurmuseum in Leeuwarden.

Kijk voor meer natuurnieuws en de openingstijden op www.hetnatuurmuseum.nl

6. Nieuwe onderzoeksvragen.

Een van de vragen die ik aan de mensen in Friesland zou willen stellen is of ze in de komende jaren vooral in de gebieden in W – NW-ZW en ZO Friesland de aantallen broedvogels in schuur of stal kunnen opgeven.

Jaap Langenbach (zie <http://members.ziggo.nl/jaaplängenbach/Boerenzwaluwwoudsend.html>) uit Woudsend is al enige jaren bezig geweest om de broedvogels in een groot gebied rondom zijn woonplaats te tellen. Zijn er op meer plekken in Friesland van deze plekken waar aan gebiedstelling wordt gedaan?

We hebben van vooral het NW deel van Friesland namelijk veel te weinig informatie voorhanden om een indruk te krijgen van de werkelijke broeddichtheid van boerenzwaluwen. Voldoende daarbij is aan te geven; huisnummer / straat / woonplaats / naam / telefoonnummer en uiteraard het aantal broedparen dat eieren of nestjongen heeft.

Heeft men boerenzwaluw gegevens (ook oude) van;

- Opgave 1° aankomst in schuur of stal.
- Waarnemingen van volwassen geringde boerenzwaluwen op plekken waar niet geringd is.
- Ringvondsten van dode boerenzwaluwen.
- Vroege data's van 1° eieren.
- Opgave aantal broedparen in 1° twee weken van juni.
- Zeer late broedgevallen in laatste week van september/ 1° week van oktober.
- Opgave van vertrekdata van de laatste boerenzwaluwen uit schuur of stal.

Deze en andere opgaven over het aanwezig zijn van boerenzwaluwen zijn bijzonder welkom.

Reacties kan men zenden naar j.d.jongringer403@home.nl of bellen naar 0513-414788

7. Sponsor plan.

Ook in 2014 mocht ik van een flink aantal mensen een sponsor bijdrage ontvangen. De laatste jaren tellen de reiskosten flink door de gestegen benzine kosten. Veel onderzoeksplekken bezoek ik dan ook gecombineerd om de reiskosten wat te drukken. Zonder de financiële hulp van mijn sponsors zou het een stuk moeilijker geweest zijn om dit onderzoek uit te kunnen voeren.

SPONSORS 2014.

Bedrijven en instellingen.

Vogelwacht Joure

Particulieren

Henk Bulsing, Joure

Jan van der Veen, Noordbergum

Postma - Simons Th. A., de Knipe.

Ton en Catharina Westendorp, Dedgum.

ALLE SPONSORS IN 2014 HEEL HARTELIJK

BEDANKT!

8. Dankwoord en slot.

Natuurlijk ben ik als eerste dank verschuldigd aan het Vogeltrekstation in Wageningen (Henk van der Jeugd) voor het verlenen van de vergunning om dit vrijwilligerswerk te mogen doen. Bennie van den Brink coördinator van het Boerenzwaluw project in Nederland en Raymond Klaassen voor hun adviezen en uitwisseling van ervaringsmateriaal. Verder de collega ringers en assistenten, Willem en Wender Bil, Sander Veenstra, Ype en Tryntsje Albada, Tseard en Derick Hiemstra, Arend Timmerman, Germ de Vries en Bareld Storm voor hun bijdrage in het ringen van boerenzwaluwen en de uitwisseling daarvan.

En uiteraard speciaal de locaties waar boerenzwaluwen zijn gevangen en onderzocht;

Goingarijp: I. Bloemers. **Grou:** Sj. Hoekstra, D. Wartena. **Kortehemmen:** Fam. J. van de Wal. **Lippenhuizen** L. Jager. **Luinjeberd:** T. van Zwieten. **Oldeouwer:** F. Stastra. **Terband:** T. Tjepkema **Terwispel:** H. Veenstra, G. Berga, O. Bosma, A. Jager, A. de Jong, G. J. van der Linden, A. Venema, O. de Vos, S. J. Wagenaar, A. Steenwijk, M. Bosje, E. Wind, K. Vlietstra. J. Dijkstra. **Vegelinsoord:** K. Jansma. **Warga:** K. G. de Boer, S. Talsma. **Warns:** B. Smid.

En ten slotte de vele honderden mensen die me spontaan hun meldingen doorgaven per telefoon of via de mail. Aan allen ben ik veel dank verschuldigd, zonder hen kon ik dit overzicht niet maken.

De meldingen van boerenzwaluwen blijven ook in 2015 van groot belang. Graag ontvang ik dan ook weer de vroege meldingen van aankomsten in stallen of schuren en houd me aanbevolen voor bijzondere broedgevallen.

Hebt U een vogel met ring gevonden meldt hem aan

Onderzoeker: Jan de Jong **Gecertificeerd Vogelringer**

403/C09/R24/R44

E.A. Borgerstraat 66 8501 NG Joure

Tel. 0513-414788 email j.d.jongringer403@home.nl

Iedere vinder van een vogelring krijgt persoonlijk bericht over zijn vondst en ring retour !
